Scanned with OKEN Scanner

ION P. NECULA

ORTOGRAFIA
prin imagini și comparații

Partea a treia

Scanned with OKEN Scanner

ION P. NECULA

Ortografia
prin imagini și comparații

Partea a treia

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, BUCUREȘTI — 1983

Scanned with OKEN Scanner

Referenţi: ILEANA MATEESCU, învăţătoare
NICOLETA TIUGAN, cercetător ştiinţific

Redactor: prof. VALERIA MOVANU
Tehnoredactor: ELENA PETRICĂ
Ilustraţii: VICTOR APOSTOLOIU

Scanned with OKEN Scanner

CUVÎNT ÎNAINTE

Ortografia prin imagini și comparații — partea a treia — *are același scop, aceeași destinație, aceleași mijloace de informare și înfățișare a materialului ca și partea întîi și partea a doua.*

Am convingerea că și această lucrare va fi de un real folos pentru toți aceia care au preocupări legate de scrierea corectă a cuvintelor.

AUTORUL

Scanned with OKEN Scanner

NOTĂ

Pentru a înlesni înțelegerea textelor ilustrative, unele cuvinte au fost omise, înlocuite sau adaptate la normele actuale.

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem ACEEA şi cînd scriem ACEIA

Exemplu

Sfetnicii împărăţiei o luară să vadă ce coroană e *aceea* şi fură miraţi cînd recunoscură coroana ţării lor.

Eufrosina Pallă Arion — *Prinţul cu două chipuri*

Observaţie

Cuvîntul aceea indică (arată) pe cineva sau ceva mai depărtat, un substantiv de genul feminin, la singular (de exemplu, substantivul *coroana*).

Exemplu

— Şi cine sînt *aceia* care au sărăcit norodul?
— Oamenii cei putrezi de bogaţi.

Petru Rezuş — *Frumoasa-Frumoaselor*

Observaţie

Cuvîntul aceia indică (arată) pe cineva sau ceva mai depărtat, un substantiv de genul masculin, la plural (de exemplu, substantivul *oamenii*).

Cuvîntul *aceea*, care arată un substantiv de genul feminin, la singular, mai depărtat, se scrie cu *ee*, spre deosebire de cuvîntul *aceia*, care arată un substantiv de genul masculin, la plural, mai depărtat și se scrie cu *ei*, așa cum se observă în exemplul din dreapta.

Alte exemple

Lighioana *aceea* se dă de trei ori peste cap și așa se despoaie de pielea ei cu păr mărunt și se face o fată.

Povești nemuritoare nr. 9

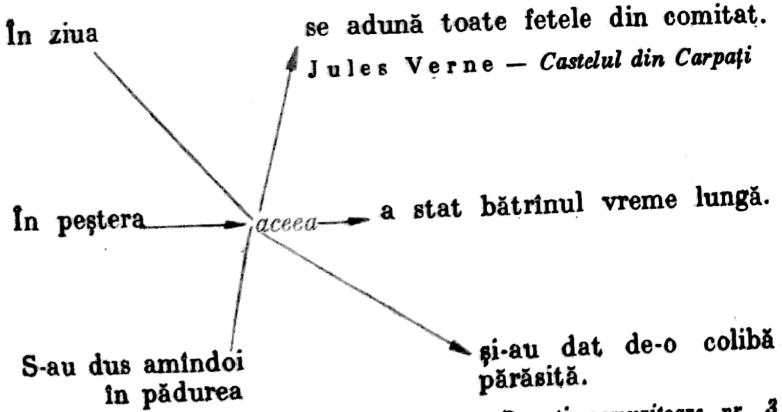

Cuvîntul *aceia*, care arată un substantiv de genul masculin, la plural, mai depărtat, se scrie cu *ei*, spre deosebire de cuvîntul *aceea*, care arată un substantiv de genul feminin, la singular și se scrie cu *ee*, așa cum se observă în exemplul din stînga.

Alte exemple

— Nu pleacă văcarul? întrebă unul dintre oamenii *aceia*

Povești nemuritoare nr. 8

Și *aceia*, de frică sau din răutate, au spus, iar pandurii s-au dus, conduși de soția lui Pîntea, pînă la „Șatra lui Pîntea".

Legende populare românești

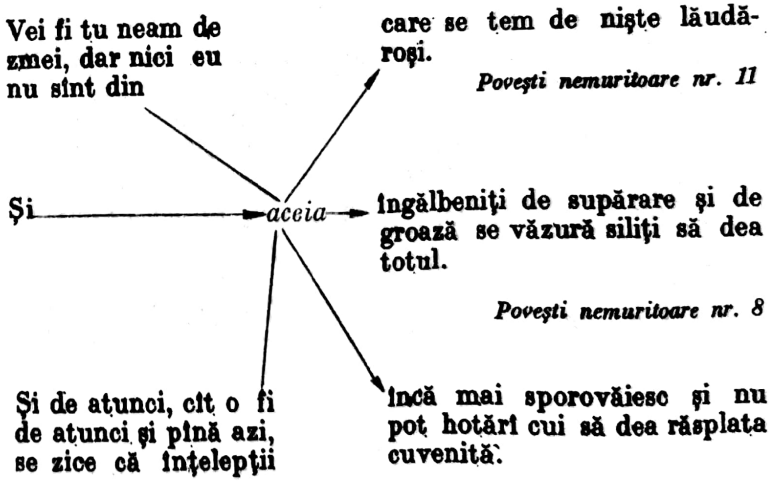

El... întrebă a cui era vita *aceea*

Poveşti nemuritoare nr. 9

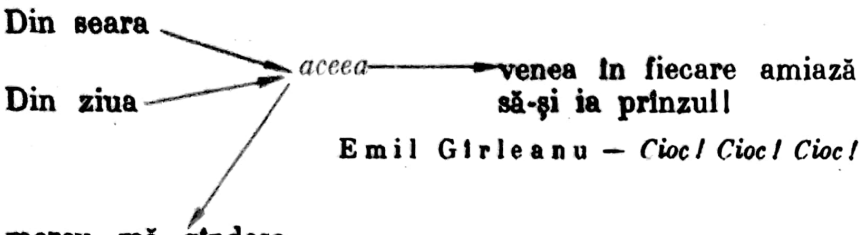

Emil Gîrleanu — *Cioc! Cioc! Cioc!*

Servitoarea *aceea* era mama mea!

Edmondo de Amicis — *Cuore*

Din vremea *aceea* îmi plac cireşele amare.

M. Sadoveanu — *Amintiri*

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul aceea şi cu două linii cuvîntul aceia:

Pe vremea aceea, se vede că pe hoţi nu-i punea în lanţuri, îi punea cu picioarele-n butuci.

Legende populare româneşti

Aceştia se duseră, şi cînd ajunseră la poartă, văzînd călugării aceia uriaşi îi întrebară:

Poveşti nemuritoare nr. 11

Pînă nu veţi bea de trei ori din apa aceea nu veţi putea fi sănătoşi.

Poveşti nemuritoare nr. 11

Domnu răspunde şi nu prea, şi începe a se întreba de ce l-or fi iscodind oare orăşenii *aceia*

M. Sadoveanu — *Amintiri*

Şi cîţi nu sînt din *aceia* care n-au văzut coşul.

Al. Sahia — *Uzina vie*

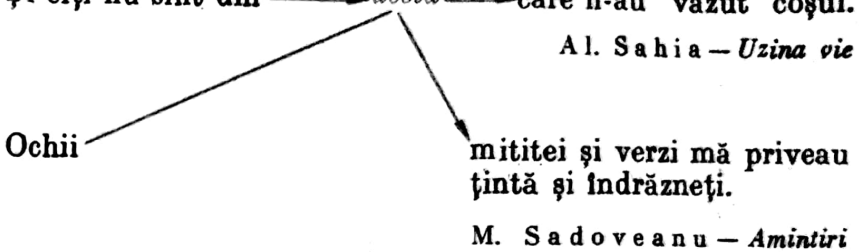

M. Sadoveanu — *Amintiri*

Ochii *aceia* i-a privit Broz.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

De ce s-or fi bucurînd oamenii *aceia* de venirea iernii?

— Vezi, fătul meu, aceia sînt oamenii cei săraci, bieţii iobagi.

Poveşti nemuritoare nr. 3

Cînd o văzu împăratul şi a treia oară, se gîndi cum să facă ca să nu-i mai calce pragul femeia aceea cu cererea ei.

Poveşti nemuritoare nr. 11

Şi din ziua aceea îi dădeau mîncarea într-o strachină de lut şi nici măcar atîta cît să se satură.

Fraţii Grimm — *Poveşti*

— Ce-a greşit? i-a întrebat femeia pe ostaşi.
— Ne-a prăpădit mulţi luptători, zic aceia.

David Sava — *Povestiri istorice*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma incorectă:

a) — Ai fost vreodată în ţara $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$?

Poveşti nemuritoare nr. 13

b) Ochii îi lucesc ca $\frac{\text{aceia}}{\text{aceea}}$ ai unui drumeţ îngheţat care, găsind un adăpost, se apropie cu mîinile întinse de flăcările binefăcătoare şi jucăuşe din vatră.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

c) După ce s-au săturat ei bine, au pornit la vînat şi apoi în toate zilele, pe vremea $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$, veneau de mîncau domneşte şi iar se duceau la vînat.

(I. Creangă)

d) Împăratul Roşu... ce n-ar fi jertfit acum, numai să-i spele cineva pata $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$ mare... de a-şi ţine supuşii săi mai mult la întuneric decît la lumină.

(P. Ispirescu)

e) Oamenii $\frac{\text{aceia}}{\text{aceea}}$ mîndri înţeleseseră că pămîntul patriei trebuie apărat cu orice preţ, chiar cu preţul vieţii lor.

f) Pe sub fagi se odihnea o turmă, iar un cioban sta drept în mijlocu-i. Şi ai fi zis că-i spune cu dinadins, din fluierul ciobănesc,... o poveste, agonisită din ziua $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$ de pe plai.

(G. Galaction)

g) Dar apa $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$, cum năvăli,... smulse roata morii şi morarul rămase şi plouat, şi fiert, ca vai de el.

(B. Delavrancea)

h) Nici un murmur de pîrîu, nici un ciripit de pasăre, nici o şoaptă de vînt, nici un clătinat de frunze nu tulbura liniştea $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$ a pădurilor ce străbăteam.

(C. Hogaş)

i) Elevii $\frac{\text{aceea}}{\text{aceia}}$ aveau o memorie extraordinară şi aptitudine la învăţătură, două calităţi care erau de natură a-i duce departe.

(V Alecsandri)

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem ACEEAŞI şi cînd scriem ACEIAŞI

Exemplu

Nu le venea să creadă că era *aceeaşi* apă care li se păruse aşa de urîtă.

Eufrosina Pallă Arion — *Prinţul cu două chipuri*

Observaţie

Cuvîntul aceeaşi arată că *apa*, substantiv de genul feminin, la singular, este tot aceea de mai înainte, adică la fel, nu s-a schimbat, nu era alta.

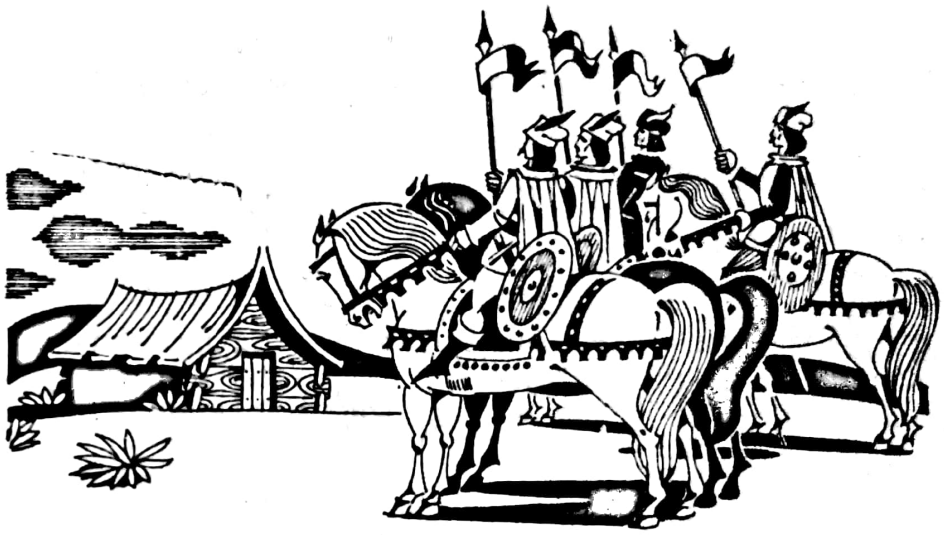

Exemplu

Abia se crăpă de ziuă cînd *aceiaşi* călăreţi din ajun se opriră iar în faţa colibei.

Poveşti nemuritoare nr. 8

Observaţie

Cuvîntul aceiaşi arată că s-a mai vorbit despre substantivul masculin la plural, *călăreţii* (sînt tot cei din ajun), nu s-au schimbat, nu sînt alţii.

Cuvîntul aceeași, care arată un substantiv de genul feminin, la singular, se scrie cu *ee*, spre deosebire de cuvîntul aceiași, care arată un substantiv de genul masculin, la plural și se scrie cu *ei*, așa cum se observă în exemplul din dreapta.

Alte exemple

În casa bunicilor *aceeași* tăcere blajină pe care o știam de mic copil — îmbătrînită parcă.

Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*

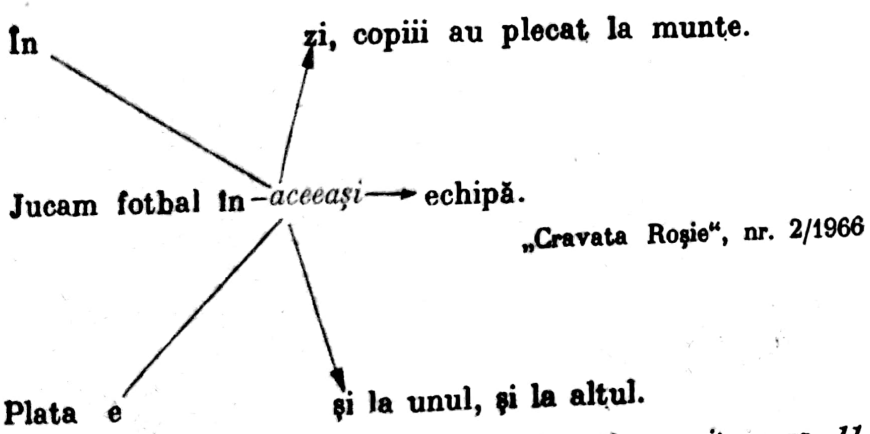

Povești nemuritoare nr. 11

Școala a rămas *aceeași*, catalogul la fel.

Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*

Cuvîntul aceiași, care arată un substantiv de genul masculin, la plural, se scrie cu *ei*, spre deosebire de cuvîntul aceeași, care arată un substantiv de genul feminin, la singular și se scrie cu *ee*, așa cum se observă în exemplul din stînga.

Alte exemple

Aceiași copii îi văd, în fiecare zi, cu săniuța pe coastă.

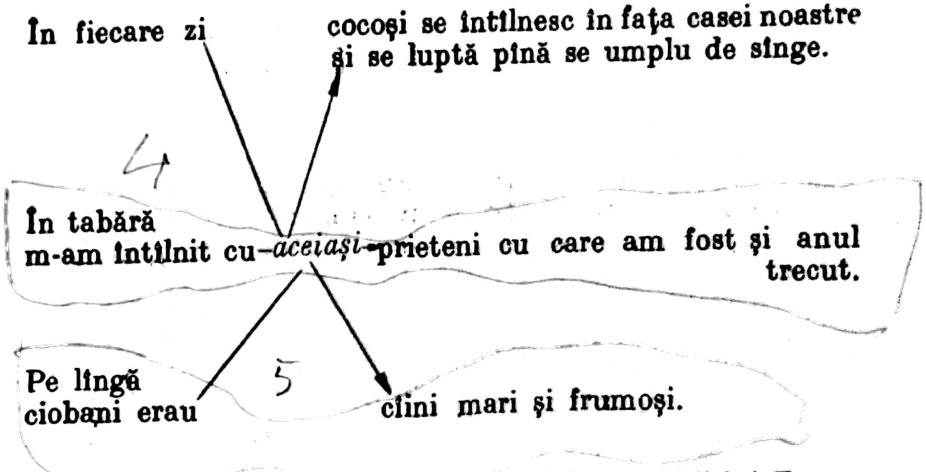

Ochii celei mai de aproape s-au întîlnit cu ochii lui Fram. *Aceiași* ochi buni, nevinovați, fără frică.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Scanned with OKEN Scanner

Tot pe *aceeași* potecă, venind din altă parte, intrase și mergea ca la o zvîrlitură de băț, înaintea noastră, un băietan care ținea pe cap o putină.

C. Hogaș — *Pe drumuri de munte*

Și în sclipire măruntă a luminii în solzii valurilor.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

aceeași

Mereu clipă s-a și închis capacul la loc.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

6

În *aceeași* clipă, două rădăcini uriașe săltară pămîntul și din fiecare din ele răsări un lăstar zdravăn, plin de frunze.

Povești nemuritoare nr. 4

Exercițiul 1

Subliniați cu o linie cuvîntul aceeași și cu două linii cuvîntul aceiași: 8

Cînd m-am întors acasă am găsit aceiași meri, aceiași peri, aceiași cireși pe sub care mă jucam cînd eram mai mic.

.....

— Căpitan Ion! strigă el, apoi, cu aceeași voce pe care rănitul o auzise adineauri.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

În aceeași clipă, unul dintre copii o luă la fugă.

Aceiași fulgi de zăpadă mari, albi și moi au căzut de dimineață pînă seara.

Animalul se duse chelălăind la vale, pe aceeași urmă.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

De o parte și de alta, *aceiași* pomi străjuiesc drumul.

În fiecare dimineață cai de curse.

aceiași

S-au prezentat la concurs ostași trec cîntînd pe strada noastră.

7

Am văzut de fiecare dată, pe malul rîului, *aceiași* copii, pescari amatori, aruncînd undița în apă și așteptînd, cu nerăbdare, să prindă vreun pește.

Exercițiul 2

9 Tăiați cu o linie forma incorectă:

a) Fata luă aminte la spusele mamei și, în $\frac{\text{aceeași}}{\text{aceiași}}$ seară, răspunse bunicii la scrisoare.

b) Măgărușul se uită în juru-i cu $\frac{\text{aceeași}}{\text{aceiași}}$ spaimă.

10 c) Urcînd pe cărarea șerpuită a muntelui, pe unde am trecut anul trecut, am întîlnit $\frac{\text{aceiași}}{\text{aceeași}}$ ciobani doinind din fluier între oile lor dragi.

d) S-a dus moș Ion și n-a putut face treaba singur; dar cînd v-ați mai dus cîțiva într-ajutor, treaba s-a făcut cu mare ușurință, greutatea n-a mai fost $\frac{\text{aceeași}}{\text{aceiași}}$

Ion Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

e) Se măsurară în aceeași / aceiași zi și la aceiași / aceeași oră, încît nu se mai putea ști care din ei se născuse primul și care al doilea.

Povești nemuritoare nr. 9

f) Aceiași / Aceeași brazi înalți și frumoși înconjurau cabana în care am poposit iarăși după o vreme.

g) În aceiași / aceeași pădure și în același loc se întîlniră din nou.

h) În fiecare zi aceiași / aceeași copii vin cu săniuța să se dea pe derdeluș.

i) Nu trecură mult și ei aduseră peste cincizeci de inele, mai mari și mai mici, toate luate de la aceiași / aceeași zgripțuroaică.

Povești nemuritoare nr. 8

j) Jucam fotbal în aceeași / aceiași echipă.

Octav Pancu-Iași — *„Cravata roșie"*

k) Bunicul de alături o dojeni, mai mult de formă, măcar că era de aceeași / aceiași părere.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

l) V-ați sfătuit să vă faceți pregătirile la fel și-n aceeași / aceiași vreme?

M. Sadoveanu — *Baltagul*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem ALTĂDATĂ şi cînd scriem ALTĂ DATĂ

Exemplu

Altădată se desfăşura însă o luptă de trosneau crengile pădurii şi răsunau adîncurile de muget.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Observaţie

Cuvîntul altădată ne arată că lupta s-a desfăşurat pe vremuri, cu mult timp înainte, odinioară.

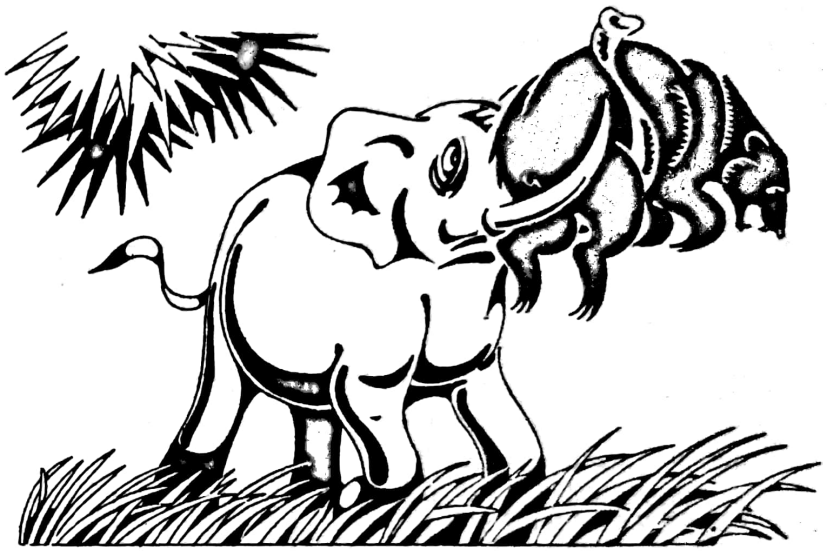

Exemplu

Pe urmă, *altă dată*, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvîrle ca pe un sac la pămînt şi să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca nişte stîlpi.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Observaţie

Cuvintele alta data ne arată că în altă împrejurare, mai tîrziu, elefantul a smuls cu trompa un urs.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvîntul altădată, care înseamnă *pe vremuri, înainte vreme, odinioară*, nu trebuie confundat cu altă dată, care înseamnă *în altă împrejurare, mai tîrziu*, aşa cum se observă în exemplul din dreapta, cu care se aseamănă la pronunţare.

Alte exemple

Altădată s-ar fi sfiit să-l şfichiuie, ştiindu-l aprig şi dîrz.

M. Sadoveanu — *Mitrea Cocor*

Altădată — spun ceilalţi bătrîni — era vînătorul cel mai iscusit.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Altădată
- acest drum se făcea într-o trăsură cu cai, cu popasuri la hanuri şi la fîntîni şi cu sfaturi îndelungi.
- venea cu plăcere pe malul acestui rîu.
- ascultam, împreună cu ceilalţi copii, poveştile bunicului.

Cuvintele altă dată, care înseamnă *în altă împrejurare, mai tîrziu*, nu trebuie confundate cu cuvîntul altădată care înseamnă *pe vremuri, înainte vreme, odinioară*, aşa cum se observă în exemplul din stînga, cu care se aseamănă la pronunţare.

Alte exemple

O să-ţi spun *altă dată* de ce am întîrziat.

Atunci n-am reuşit, dar am cîştigat *altă dată*.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

Altă dată
- poţi să intri fără să mai baţi la uşă.
- am luat pisica în braţe şi era să mă zgîrie.
- copilul s-a dus într-o fabrică.

Victor Sivetidis — *Şcoala şi condeiul*

Scanned with OKEN Scanner

Altădată avea curaj şi ieşea afară, se apuca să fluiere şi să tropăie din picioare, căutînd să-şi bage duşmanul în sperieţi.

Jules Renard — *Morcoveaţă*

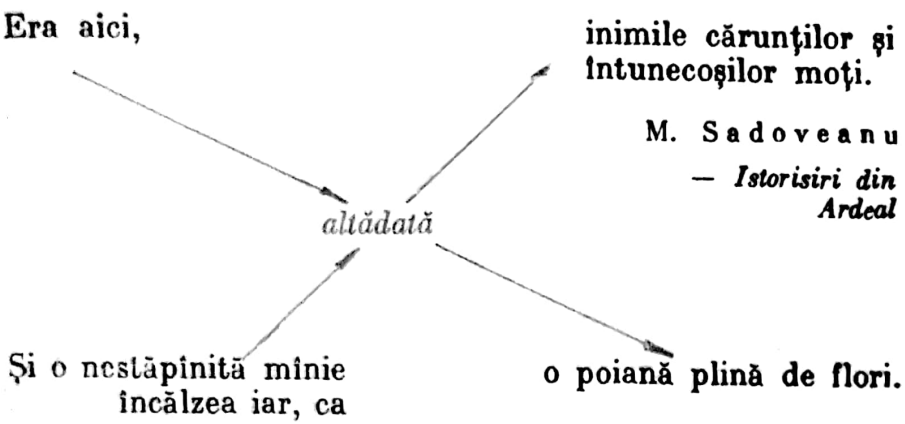

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Prin codrii de *altădată*, îşi aveau haiducii adăpost.

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul *altădată* şi cu două linii cuvintele *altă dată*:

Şi pasărea parcă auzi chemarea tovarăşei de altădată.

Em. Gîrleanu — *Cea dintîi durere*

Şi altă dată aşa se deşira şi se lungea de grozav, de ajungea cu mîna la lună, la stele, la soare şi cît voia de sus.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Şi *altă dată*, cei trei vînători cu suliţe, cînd au încercat să-l înconjoare, au căzut toţi sub dinţii lui!

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Uneori nu izbîndea,

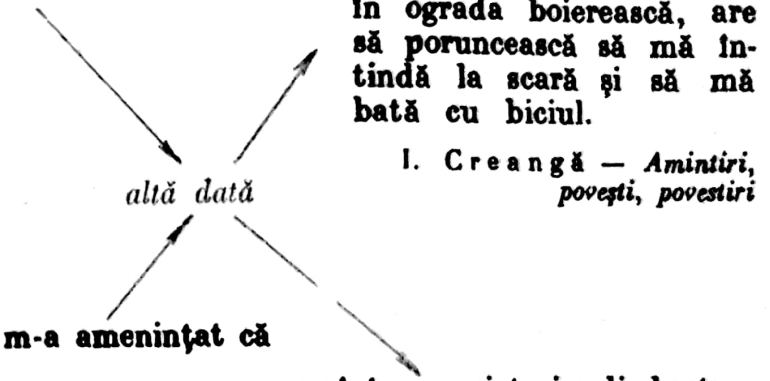

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Altă dată **se sprijini de un perete şi casa se surpă, de parcă ar fi fost zgîlţîită de un cutremur nimicitor.**

Poveşti nemuritoare nr. 7

Altădată, în cartierul acesta, erau numai case mici şi sărăcăcioase. Cine-a face de altă dată ca mine, ca mine să păţească.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Nici zmeii nu mai sînt ca altădată.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

— Dar nu e aşa? a spus că altă dată poţi să mă iei.

I. Al. Brătescu-Voineşti — *Nicupor*

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 2

Tăiați cu o linie forma incorectă:

a) **Altădată / Altă dată** l-ar fi aplaudat două mii de oameni.

Cezar Petrescu — *Fram - ursul polar*

b) **Altă dată / Altădată** n-am să uit poveștile.

Povești nemuritoare nr. 13

c) — Vorbim **altă dată / altădată**. Acum treceți în rînd, căci am întîrziat destul!

George Nestor — *Prietenie*

d) Și nu se putea înălța pe picioare să smulgă o bucată, scuturînd din cap cum făcea **altădată / altă dată**, cînd era zdravăn și cu dantura întreagă.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

e) Poți să te culci, e ora și noaptea-ntîrziată.
Voi scrie, **altă dată / altădată**, orice și tot nimic.

G. Bacovia — *Poezii*

f) Cine mai știe și eu, ce gîndeam,
Altădată / Altă dată, în cring.

G. Bacovia — *Poezii*

g) Pe urmă, **altă dată / altădată**, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvîrle ca pe un sac la pămînt și să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca niște stîlpi.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

h) Fram mormăi. **Altădată / Altă dată** învățase să-și zgîrie numele pe nisip cu un băț.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem ALTFEL şi cînd scriem ALT FEL

Exemplu

Fluierul îl purta Budulea totdeauna în şerpar; *altfel* nu l-am văzut de cînd îl ţin eu minte.

I. Slavici — *Budulea Taichii*

Observaţie

Cuvîntul altfel arată că pe Budulea nu l-a văzut altminteri, în alt chip, altcum decît cu fluierul în şerpar.

Cuvîntul altfel, care înseamnă *altminteri*, *în alt chip*, *altcum*, nu trebuie confundat cu cuvintele alt fel, care înseamnă *nu de* sau *în acelaşi fel*, aşa cum se observă în exemplul din dreapta, cu care se aseamănă la pronunţare.

Exemplu

În sfîrşit, unii spuneau într-un fel, alţii în *alt fel* şi multe se ziceau pe seama fetei împăratului Roş.

I. Creangă — *Amintiri*, *poveşti*, *povestiri*

Observaţie

Cuvintele alt fel arată că cei de la masă nu spuneau toţi în acelaşi fel.

Cuvintele alt fel, care înseamnă *nu de* sau *în acelaşi fel*, nu trebuie confundate cu cuvîntul altfel, care înseamnă *altminteri*, *în alt chip*, *altcum*, aşa cum se observă în exemplul din stînga, cu care se aseamănă la pronunţare.

Scanned with OKEN Scanner

Alte exemple

Uneori mă surprind cu părere de rău, că n-a fost *altfel*.
M. Sadoveanu — *Amintiri*

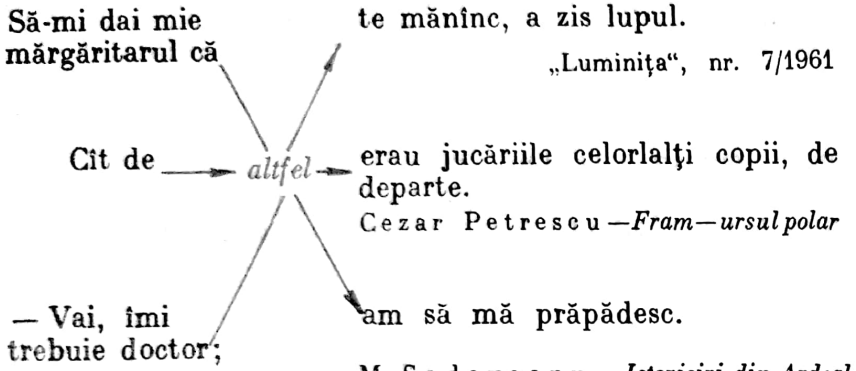

Și dacă așa stau lucrurile, atunci ia să merg eu *altfel*.
Povești nemuritoare nr. 8

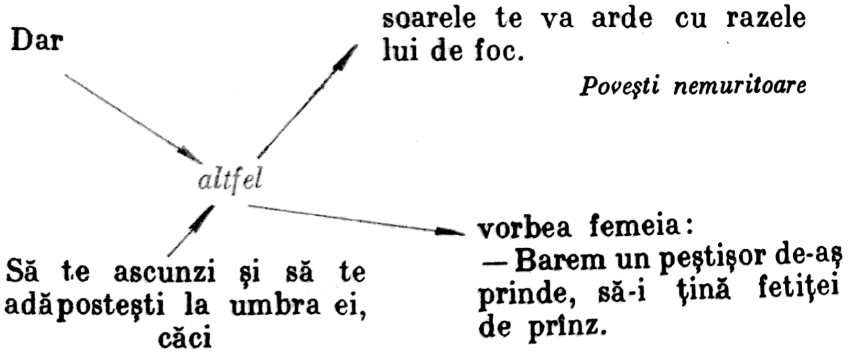

Nici nu se poate *altfel*, zise ea încet, fără a clinti.
M. Sadoveanu — *Baltagul*

Alte exemple

Și nu cumva să faci de *alt fel*, că te-ai dus de pe fața pămîntului.
I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

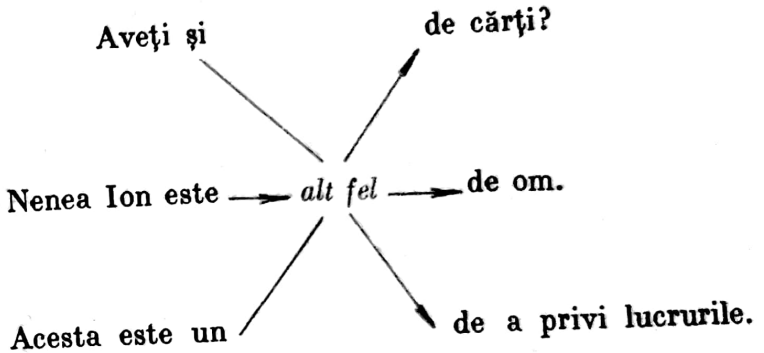

Unii copii cîntau într-un fel, alții în *alt fel*

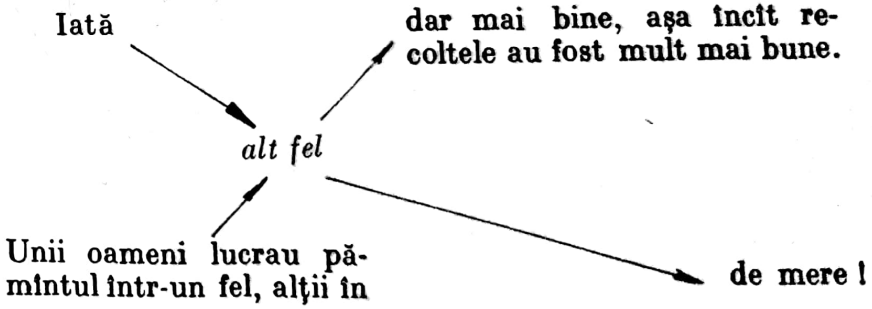

Toți cîinii ciobanilor au început să latre tare și gros, numai un cățeluș lățos în *alt fel*, mai subțire și mai încet.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 1

Subliniați cu o linie cuvîntul altfel și cu două linii cuvintele alt fel.

Să mi-l aduci aici, și cît mai repede, altfel, unde stau picioarele, acolo-ți va sta și capul.

Povești nemuritoare nr. 13

— Întocmai așa. Altfel întîrzii o zi, ca să mă duc cu marfa la Piatra.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

Unul zicea-ntr-un fel, altul într-alt fel.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

— Numaidecît să-mi pregătești gustarea, altfel te zdrobesc între degete fiindcă sînt flămînd.

Povești nemuritoare nr. 13

Așa a fost hotărît și nu se poate face altfel.

Atuncea spune-i cum trebuie, dragul meu; altfel avem în casă două boli în loc de una.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Acestea sînt alt fel de pere!

.....

Dă-l numaidecît, altfel e poznă!

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Exercițiul 2

Tăiați cu o linie forma incorectă:

a) Era un haiduc care îi îngrozise pe boieri.

$\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$, părea un om blînd.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

b) $\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$ era bărbat frumos, nalt și trufaș cu două mustăți negre, tufoase și rotunjite și cu sprîncenele dese.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

c) Să fii! $\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$ nu erai!

$\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$ nu știai nimic și nimeni nu știa că ai fi putut să fii.

Ion Horea — *„Scînteia pionierului"*, nr. 10 din 1967

d) Nu m-alungă nimeni, dar așa îmi place mie și $\frac{\text{altfel}}{\text{alt fel}}$ n-are haz.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

e) Unii copii învață într-un fel, alții în $\frac{\text{alt fel}}{\text{altfel}}$, mai bine, mai temeinic.

f) $\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$ avea o inimă ca de femeie; bun, blînd și supus, era destul de harnic.

Duiliu Zamfirescu — *Nuvele*

g) Știm că frații tăi sînt ascunși în junglă! Du-ne la ei! $\frac{\text{Altfel}}{\text{Alt fel}}$ te ucidem!

Nina Stănculescu — *Gîze, flori și mulți copii*

h) Acela este un $\frac{\text{alt fel}}{\text{altfel}}$ de pămînt.

i) Ți-oi face eu $\frac{\text{altfel}}{\text{alt fel}}$ de bucate.

M. Eminescu — *Făt-Frumos din lacrimă*

j) Astăzi este $\frac{\text{alt fel}}{\text{altfel}}$ de timp, nu ca cel de ieri.

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem DECÎT şi cînd scriem DE CÎT

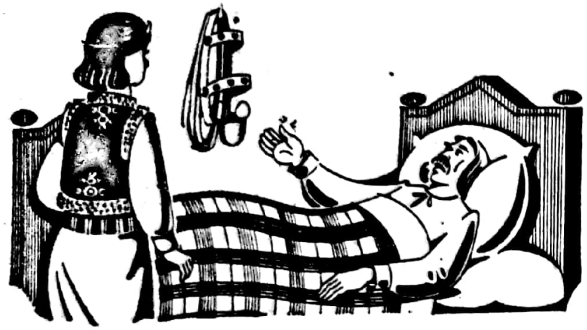

Exemplu

De moştenire n-am să-ţi las *decît* un frîu de cal.

Poveşti nemuritoare nr. 1

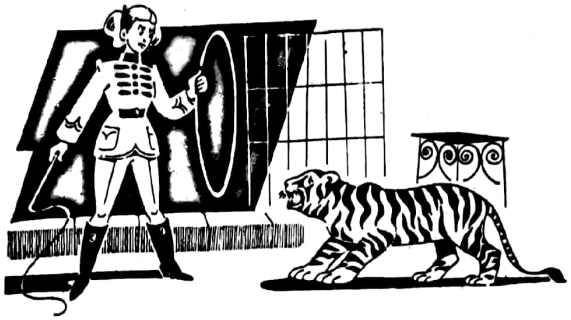

Exemplu

Privirea de oţel a îmblînzitoarei a fost şi de astă dată mai puternică *decît* îndărătnicia tigrului tînăr şi dîrz.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Exemplu

Ieşise în ogradă în fustă şi tremura *de cît* frig înghiţise.

Observaţie

Cuvîntul decît, din primul exemplu, arată că omul numai atît are să lase băiatului, un frîu.

Cuvîntul decît, din al doilea exemplu, arată o comparaţie; privirea îmblînzitoarei este mai puternică ca îndărătnicia tigrului.

Cuvîntul decît, care înseamnă *numai atît* sau *ca*, nu trebuie confundat cu cuvintele de cît, care arată cantitatea, aşa cum se observă în exemplul din dreapta, cu care se aseamănă la pronunţare.

Observaţie

Cuvintele de cît arată cît de frig îi fusese femeii îmbrăcate doar cu fustă şi şal.

Cuvintele de cît care arată cantitatea nu trebuie confundate cu cuvîntul decît care înseamnă *numai atît* sau *ca*, aşa cum se observă în exemplele din stînga, cu care se aseamănă la pronunţare.

Scanned with OKEN Scanner

Alte exemple

O să-ţi dovedesc că sînt alţii mai puternici *decît* tine.
Poveşti nemuritoare nr. 10

Şi pentru ce să-i amărăşti
Şi zilele puţine?
Că n-are-n lume bun şi drag
Decît pe mine.

G. Coşbuc — *Poezii*

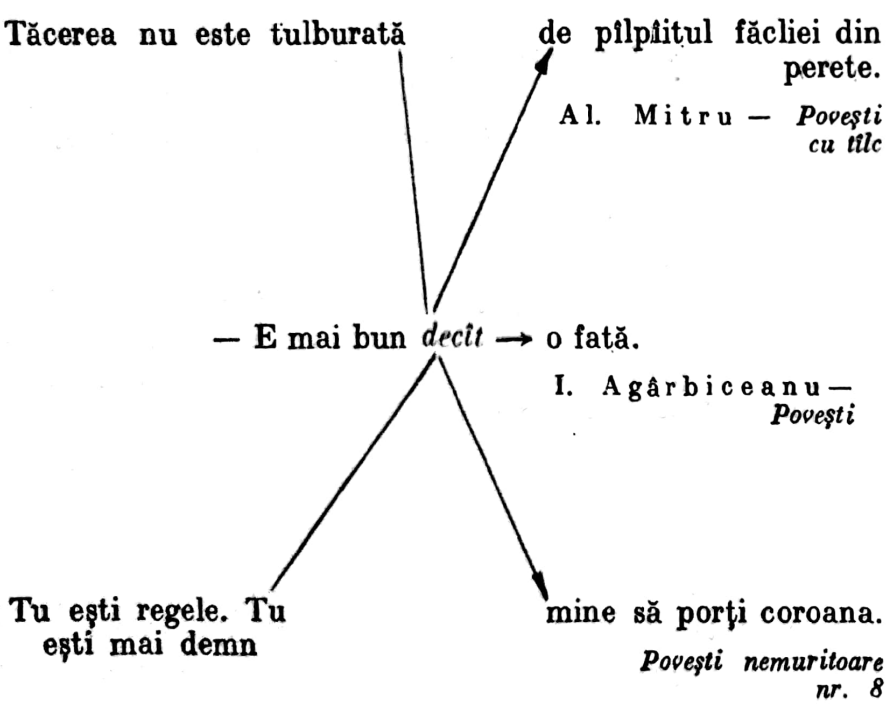

Alte exemple

De cît timp nu l-ai mai văzut pe Claudiu?

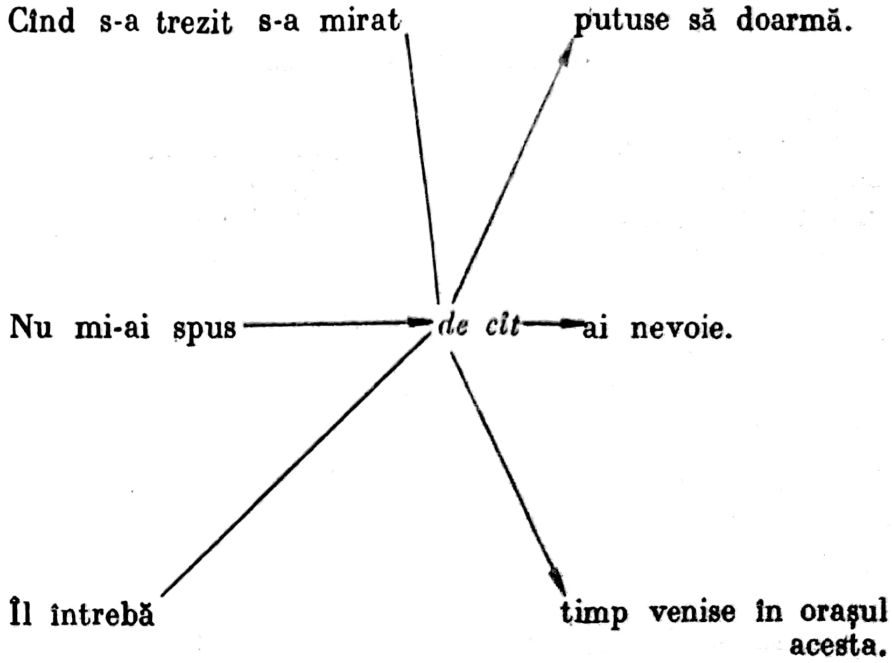

Scanned with OKEN Scanner

În urma tuturor, venea un băieţel mărunt şi mai neastîmpărat *decît* toţi.

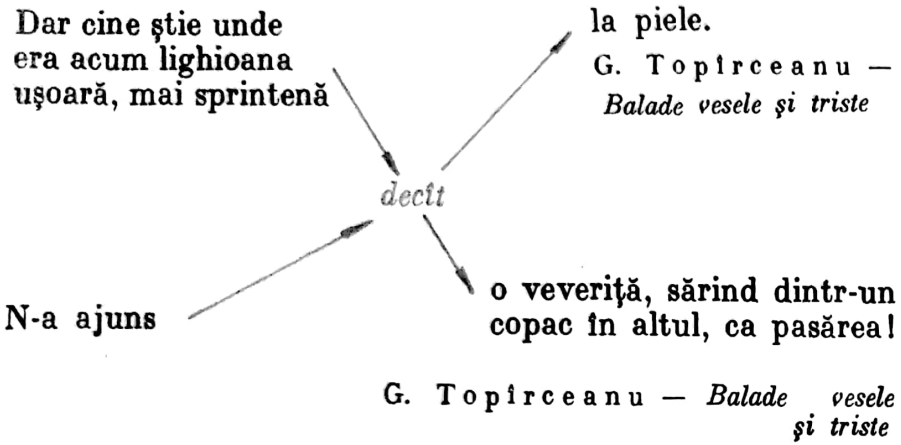

E mai bună chiar *decît* ariciul, din care nu se poate face *decît* supă.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul decît şi cu două linii cuvintele de cît

Rostul vînatului de baltă cere ca în fiecare luntre să nu ia loc decît un singur vînător, cu luntraşul lui.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

O ceată care soseşte în tropotul şi nechezatul cailor, în zăngănitul armelor, nu poate fi pornită decît pe jaf, pe omor şi pe vălvătaie.

V. Eftimiu — *Moş Cocoş Cocoloş*

De cît timp schiezi?

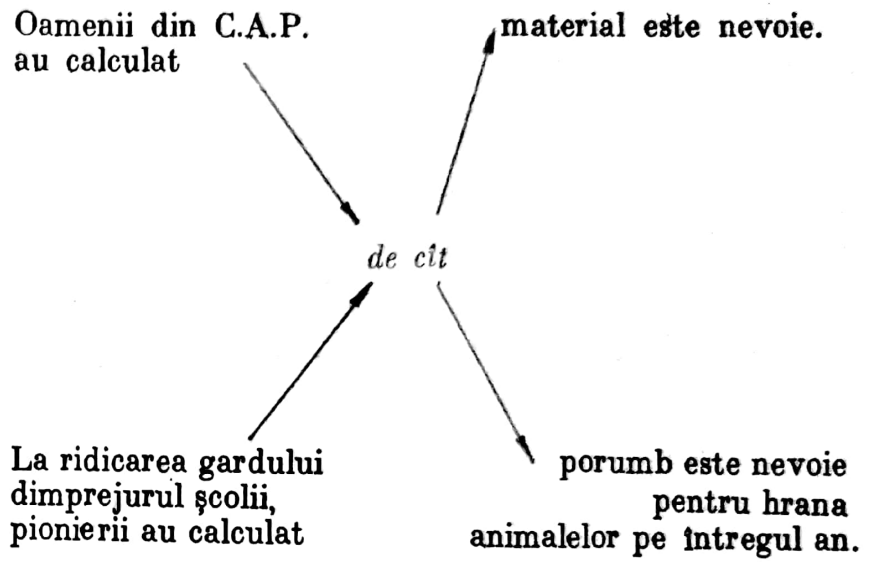

De cît timp este maşina în pană?

Mi-ai spus că-ţi trebuie nişte bani. De cît ai nevoie?

.....

Fraţii săi prinseseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decît dînşii.

P. Ispirescu — *Basme*

Cabina corăbiei era mai mare decît coliba pescarului.

Afară de aceste atracţiuni naturale, se mai află, printre pietrele arse de soare ale văilor, şi un soi de vipere cenuşii, mai lungi şi mai rele decît ale noastre.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Scanned with OKEN Scanner

— Doresc să cumpăr bomboane!
— De cît să-ţi dau?

Un prieten francez zicea că nimic în lume nu-i mai bun la gust ca vipera de Macedonia, tăiată bucăţele şi friptă-n tigăiţă. E mai bună chiar decît ariciul, din care nu se poate face decît supă.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma incorectă:

a) Călătorii nu erau alţii $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ cei pe care ciobanul Firig îi întîlnise cu vreo zece zile în urmă, pe drumul trecătorii, pe cînd se îndreptau spre Retezat.

Jules Verne — *Castelul din Carpaţi*

b) Eu am stat mai bine şi mai mult $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ toţi ceilalţi băieţi.

I. Slavici — *Budulea Taichii*

c) $\frac{\text{De cît}}{\text{Decît}}$ timp este bolnav?

d) Mai dreaptă împărţeală $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ aceasta nu cred că se mai poate.

I. Creangă — *Amintiri, Poveşti, Povestiri*

e) O să-ţi dovedesc eu că sînt alţii mai puternici $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ tine.

Poveşti nemuritoare nr. 10

f) L-a întrebat ce doreşte şi a răspuns că nu doreşte nimic $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ să se întoarcă acasă.

Poveşti nemuritoare nr. 8

g) Şi nu s-a mai auzit iarăşi, în singurătate, $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ murmurul străveziu al izvorului.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

h) $\frac{\text{De cît}}{\text{Decît}}$ timp n-ai mai primit scrisoare de la Dănuţ?

i) Îşi simte pîntecul mai gol $\frac{\text{decît}}{\text{de cît}}$ un butoi fără fund.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem DEMULT şi cînd scriem DE MULT

Exemplu

Demult, fetele întîmpinau la poartă, cu mîncare şi cu apă, pe călătorii obosiţi care treceau spre alte locuri.

Observaţie

Cuvîntul demult ne arată că odinioară, în trecut, exista acest obicei; el răspunde la întrebarea *cînd?*

Cuvîntul demult care înseamnă *odinioară, în trecut, cu mult timp înainte* şi răspunde la întrebarea *cînd?* nu trebuie

Exemplu

Tudor mănîncă lacom.
De mult n-am mai mîncat bucate aşa de bune!

Eusebiu Camilar — *Povestiri istorice*

Observaţie

Cuvintele de mult ne arată că de o bună bucată de vreme nu i-a fost dat lui Tudor să mai mănînce bucate aşa de bune; ele răspund la întrebările *de cînd?, de cît timp?*

Scanned with OKEN Scanner

confundat cu cuvintele de mult, care înseamnă *de vreme îndelungată*, *de mult timp* şi răspund la întrebarea *de cînd?*, aşa cum se observă în exemplul din dreapta, cu care se aseamănă la pronunţare.

Alte exemple

El este acelaşi care ţi-a luat fata, eu l-am cunoscut *demult*

Poveşti nemuritoare nr. 8

Fata se uita în ochii tatălui ei şi aducîndu-şi aminte de dulcea ei maică moartă

începu să plîngă în hohote.

Poveşti nemuritoare nr. 9

A fost *demult* un tată care avea trei feciori.

Ne spunea atunci,

poveşti frumoase.

Victor Sivetidis — *Cu fabula la drum*

Atunci, *demult*, cînd eram şi eu de vîrsta copilului acestuia, amîndoi începeam a dezlega alfabetul la învăţătorul nostru de la Paşcani, domnul Trandafir.

M. Sadoveanu — *Amintiri*

Cuvintele de mult înseamnă *de vreme îndelungată*, *de mult timp* şi răspund la întrebarea *de cînd;* nu trebuie confundate cu cuvîntul demult care înseamnă *odinioară*, *în trecut*, *cu mult timp înainte* şi răspunde la întrebarea *cînd?*, aşa cum se observă în exemplul din stînga, cu care se aseamănă la pronunţare.

Alte exemple

De mult timp nu mai trecuse prin locurile acestea.

A trecut de amiază

În sfîrşit se apropia o întîlnire *de mult* aşteptată.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Constantin Brîncoveanu încă ajunsese neplăcut sultanului.

Legende populare româneşti

Feciorii, chiar de ar fi fost *de mult* însuraţi şi de ar fi avut şi copii, tot n-ar fi îndrăznit să şadă jos de faţă cu tatăl lor.

Legende populare româneşti

Scanned with OKEN Scanner

Demult, ostaşii tăi în surd convoi,
Înlănţuiţi stropeau cu sînge glia,
Nu-i vom uita pe cei ce pentru noi,
Pe vremuri au jertfit copilăria.

N. Labiş — *Poezii*

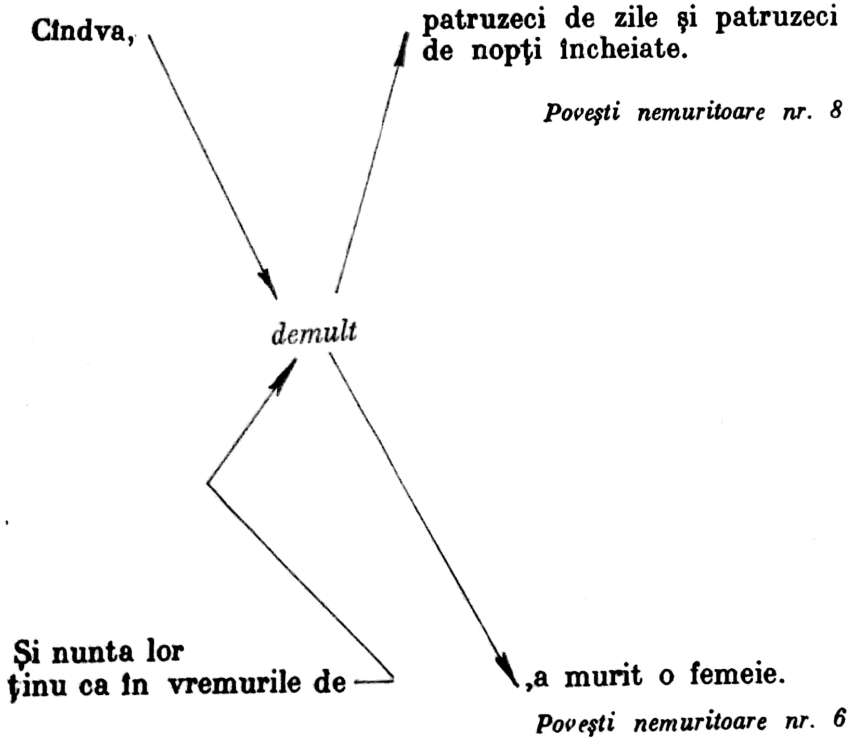

Poveşti nemuritoare nr. 8

Poveşti nemuritoare nr. 6

Poveştile *de demult* **sînt adunate în cărţi vechi şi mai noi.**

Oamenii care vor fi
văzut cîndva aici
asemenea zburătoare,
într-o vreme veche,
timp s-au întîmplat,
zise femeia.
de mult
Toate acestea
se vor fi prăpădit
şi poveştile lor s-au uitat.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Dar îl uitasem *de mult*

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 1

Subliniați cu o linie cuvîntul demult și cu două linii cuvintele de mult

Mai demult, orașele erau niște sate mai mari.

De mult timp nu-și mai văzuse prietenul.

Poate pe vremea cînd satul era încă pe malul rîului, poate mai demult s-au petrecut acestea.

Acum e tîrziu, s-a înnoptat de mult.

I. Al. Brătescu-Voinești — *Nicușor*

Această întîmplare s-a petrecut demult, demult, pe vremea cînd animalele se hotăriseră să-l nimicească pe vînător.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

— Egon, tu mai simți mîinile?
— Nu le mai simt de mult.

Cezar Petrescu — *Fram – ursul polar*

În vremurile de demult oamenii se adăposteau în peșteri.

Exercițiul 2

Tăiați cu o linie forma incorectă.

— Tăticule, cînd a învățat carte bunicul tău?

a) De mult / Demult ... în vremea lui Cuza-Vodă.

D. Almaș — *Cuza-Vodă și școala*

b) Ce cauți aici? Toate rațele au zburat de mult / demult.

Povești nemuritoare nr. 2

c) Demult / De mult, în vremi mai mari la suflet,
Erai și tu haiduc, moșnege,
Cînd domni vicleni jurau pe spadă,
Să sfarme sfînta noastră lege.

Octavian Goga — *Oltul*

d) Venise în sat de mult / demult, de undeva de departe.

Povești nemuritoare nr. 2

e) Era mai $\frac{\text{demult}}{\text{de mult}}$ o stradă,
O şcoală şi bruma cădea.

G. Bacovia — *Poezii*

f) $\frac{\text{De mult}}{\text{Demult}}$, ehei, tare $\frac{\text{de mult}}{\text{demult}}$, se povesteşte că ar fi vieţuit un păstor care avea trei feciori şi stăpînea o turmă mare de oi.

Poveşti nemuritoare nr. 13

g) Asta o făcea $\frac{\text{de mult}}{\text{demult}}$, de cînd se arătase înţelegerii ei adevărul.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

h) Cîndva, $\frac{\text{de mult}}{\text{demult}}$ tare, mestecenii nu erau albi, ci negri ca şi ceilalţi copaci.

Poveşti nemuritoare nr. 13

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem NUMAI şi cînd scriem NU MAI

Exemplu

Numai omul cel cu pietrele de moară agăţate de picioare, ca să nu fugă prea repede, îndrăzni să se ia după ea.

Poveşti populare româneşti şi săseşti
tălmăcite de Al. Mitru

Observaţie

Cuvîntul numai ne arată că doar omul cu pietrele de moară agăţate la picioare a îndrăznit să se ia după fată.

Exemplu

— Ia vezi, toiăgelule, ai grijă oleacă de bouar!

Toiăgelul se făcu toiag noduros şi începu să salte vesel pe spatele bouarului. Săltă, săltă, pînă cînd bouarul *nu mai* putu şi începu să se jeluiască.

Poveşti populare româneşti şi săseşti
tălmăcite de Al. Mitru

Observaţie

Cuvintele nu mai ne arată că bouarul nu mai putea să rabde.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvîntul numai, care înseamnă *doar*, nu trebuie confundat cu cuvintele nu mai, care înseamnă că nu se mai poate ceva, aşa cum se observă în exemplul din dreapta.

Alte exemple

— *Numai* să adoarmă păpuşa şi mă culc îndată, mămico.
Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*

Numai
- bietul Trompişor
  Se trudeşte fără spor.
  Nina Cassian — *Versuri*
- că de astă dată vrăbiile par să-l aştepte.
  Jules Renard — *Morcoveaţă*
- o clipă a deschis ochii şi s-a uitat la Degeţica.
  Poveşti nemuritoare nr. 2

Trebuie *numai* să fim atenţi şi înţelegem imediat despre ce e vorba.

Numai de n-am da peste vreun urs alb.
Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Grupul de cuvinte nu mai, care înseamnă că *nu se mai poate*, nu trebuie confundat cu cuvîntul numai, care înseamnă *doar*, aşa cum se observă în exemplul din stînga cu care se aseamănă la pronunţare.

Alte exemple

Nu mai am linişte în casa asta!
Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*

Nu mai
- tot vorbi degeaba — a spus şoarecele.
  Poveşti nemuritoare nr. 2
- vede şi pace.
  Jules Renard — *Morcoveaţă*
- ştia nici ea încotro să apuce.
  Poveşti nemuritoare nr. 2

Nu mai putem aştepta!
Poveşti nemuritoare nr. 2

Nu mai era timp de pierdut.
Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Flăcăul *nu mai*
- ai ce să mănînci!
  a rîs judecătorul.
- — Gustul bucatelor îl simţi cînd
  pierde vremea
  Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Scanned with OKEN Scanner

Îi venea ameţeală o bucăţică de pîine.

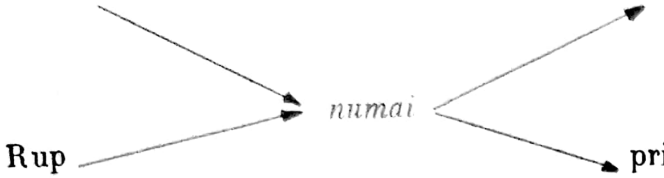

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Să-i dea *numai* o inghiţitură de pastramă.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul numai şi cu două linii cuvintele nu mai
Numai el fusese treaz cînd toată lumea dormea.

Poveşti nemuritoare nr. 2

Nu mai trăncăni astfel de lucruri cu băiatul.

Poveşti nemuritoare nr. 2

Numai Guleraş Cenuşiu nu putea lua parte la acest exerciţiu şi le admira de departe.

Poveşti nemuritoare nr. 3

Cînd au văzut fetiţa atît de frumoasă nu mai puteau de bucurie, şi cînd le-au dat cele două pungi de galbeni, nu voiau să primească nicidecum, zicînd că acuma nu mai sînt săraci, căci pe aurul primit întîia dată şi-au cumpărat vite, pămînt şi şi-au făcut casă frumoasă, au cu ce să trăiască şi pot creşte uşor chiar patru-cinci copii nu numai doi.

Poveşti nemuritoare nr. 13

Rochia ei bogată era cusută cu fire de aur, iar pe cap purta o coroniţă numai şi numai din mărgăritare.

Poveşti nemuritoare nr. 13

Părinţii ei nu mai puteau de bucurie cînd îşi văzură fata vorbind.

Poveşti nemuritoare nr. 13

— Acum *nu mai* priveşti cu semeţie spre noi, poporul de rînd! a spus spicul cel plin.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma care nu e corectă:

a) Stăpinii noştri se iubesc $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ pe ei, iar pe alţii îi dispreţuiesc şi nu-i socotesc oameni.

Poveşti nemuritoare nr. 13

b) Împăratul aşteptă ce aşteptă, ca să i se aducă apă proaspătă din fîntînă şi cînd văzu că slujnica lui $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ soseşte, trimise altă slujnică.

Poveşti nemuritoare nr. 13

c) Stăpîne, am văzut în vîrful copacului de lîngă fîntînă o gingaşă şi plăpîndă fată $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ bună de soţie pentru fiul măriei-tale.

Poveşti nemuritoare nr. 13

d) Acum $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ aveau însă tustrei nici un haz.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Scanned with OKEN Scanner

Îi venea ameţeală o bucăţică de pîine.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Să-i dea *numai* o înghiţitură de pastramă.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul numai şi cu două linii cuvintele nu mai

Numai el fusese treaz cînd toată lumea dormea.

Poveşti nemuritoare nr. 2

Nu mai trăncăni astfel de lucruri cu băiatul.

Poveşti nemuritoare nr. 2

Numai Guleraş Cenuşiu nu putea lua parte la acest exerciţiu şi le admira de departe.

Poveşti nemuritoare nr. 3

Cînd au văzut fetiţa atît de frumoasă nu mai puteau de bucurie, şi cînd le-au dat cele două pungi de galbeni, nu voiau să primească nicidecum, zicînd că acuma nu mai sînt săraci, căci pe aurul primit întîia dată şi-au cumpărat vite, pămînt şi şi-au făcut casă frumoasă, au cu ce să trăiască şi pot creşte uşor chiar patru-cinci copii nu numai doi.

Poveşti nemuritoare nr. 13

Rochia ei bogată era cusută cu fire de aur, iar pe cap purta o coroniţă numai şi numai din mărgăritare.

Poveşti nemuritoare nr. 13

Părinţii ei nu mai puteau de bucurie cînd îşi văzură fata vorbind.

Poveşti nemuritoare nr. 13

— Acum *nu mai* priveşti cu semeţie spre noi, poporul de rînd! a spus spicul cel plin.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma care nu e corectă:

a) Stăpînii noştri se iubesc $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ pe ei, iar pe alţii îi dispreţuiesc şi nu-i socotesc oameni.

Poveşti nemuritoare nr. 13

b) Împăratul aşteptă ce aşteptă, ca să i se aducă apă proaspătă din fîntînă şi cînd văzu că slujnica lui $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ soseşte, trimise altă slujnică.

Poveşti nemuritoare nr. 13

c) Stăpîne, am văzut în vîrful copacului de lîngă fîntînă o gingaşă şi plăpîndă fată $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ bună de soţie pentru fiul măriei-tale.

Poveşti nemuritoare nr. 13

d) Acum $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ aveau însă tustrei nici un haz.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Scanned with OKEN Scanner

De ei nu mai avea frică, că-i lungea pe toţi la pămînt numai cu o palmă.

Poveşti nemuritoare nr. 12

— Să biruiască numai vreun flăcău balaurul. Pe urmă om vedea!

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

e) $\frac{\text{Numai}}{\text{Nu mai}}$ să sară: $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ să se năpustească şi să sfarme oasele cu dinţii.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

f) Dar $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ avea nici un haz. $\frac{\text{Nu mai}}{\text{Numai}}$ rîdea nimeni.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

g) Acum $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ e bun de nimic. Stă în cuşcă şi doarme. Îl puteţi vedea $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ la menajerie!

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

h) De atunci oamenii şi animalele $\frac{\text{nu mai}}{\text{numai}}$ flămînzesc.

Poveşti nemuritoare nr. 10

i) Îţi dau cît şi ce ceri. $\frac{\text{numai}}{\text{nu mai}}$ să le văd băgate iară în corn.

Poveşti nemuritoare nr. 8

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem ODATĂ şi cînd scriem O DATĂ

Exemplu

Era *odată* o vulpe vicleană, ca toate vulpile.

I. Creangă — *Ursul păcălit de vulpe*

Observaţie

Cuvîntul **odată** ne arată că odinioară, cîndva, trăia această vulpe vicleană.

Cuvîntul **odată**, care înseamnă *odinioară*, *cîndva*, nu trebuie confundat cu cuvintele **o dată**, care înseamnă *o singură dată*, nu *de mai multe ori*, aşa cum se observă în exemplul din dreapta, cu care se aseamănă la pronunţare.

Exemplu

Fram mai salută *o dată*

Cezar Petrescu — *Fram—ursul polar*

Observaţie

Cuvintele **o dată** arată că ursul salută o singură dată, nu de mai multe ori.

Cuvintele **o dată**, care înseamnă *o singură dată*, nu *de mai multe ori*, nu trebuie confundate cu cuvîntul **odată**, care înseamnă *odinioară*, *cîndva*, aşa cum se observă în exemplul din stînga, cu care se aseamănă la pronunţare.

Scanned with OKEN Scanner

Alte exemple

Odată bunica îi dărui o scufiță de catifea roșie.

Frații Grimm — *Povești*

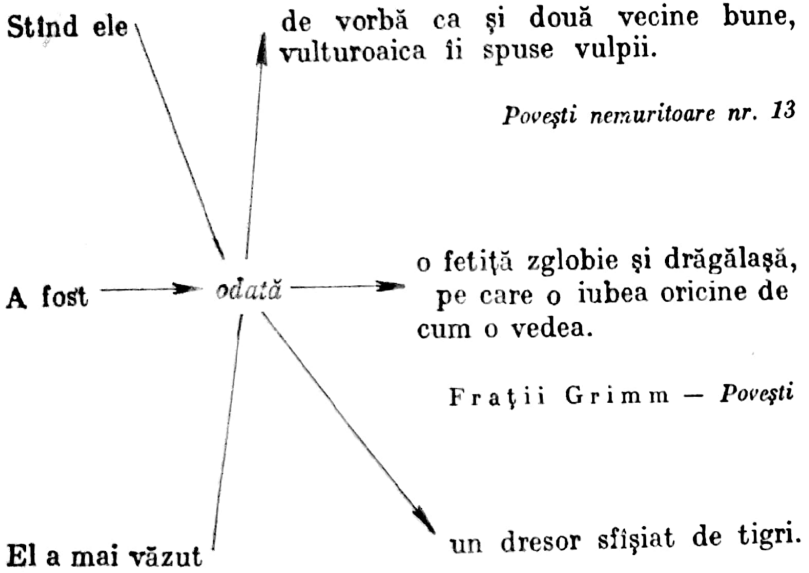

Era *odată* într-o curte un prea frumos păun cu pene colorate, cu coada împodobită, bătută parcă cu nestemate.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

Alte exemple

Au mai tremurat toți încă *o dată* **la salturile mortale ale gimnaștilor îmbrăcați în tricou negru.**

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

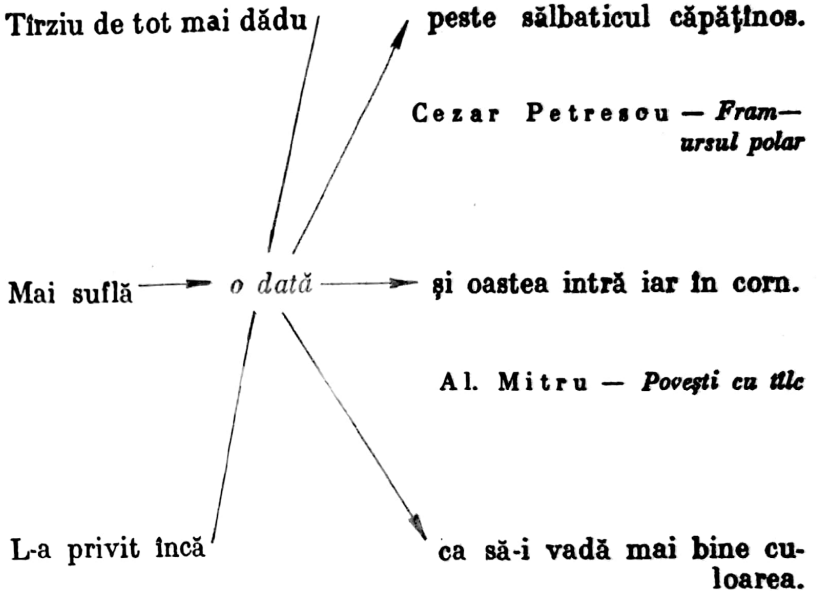

Bunicul mai citi *o dată* **povestea la rugămintea nepoților săi.**

Scanned with OKEN Scanner

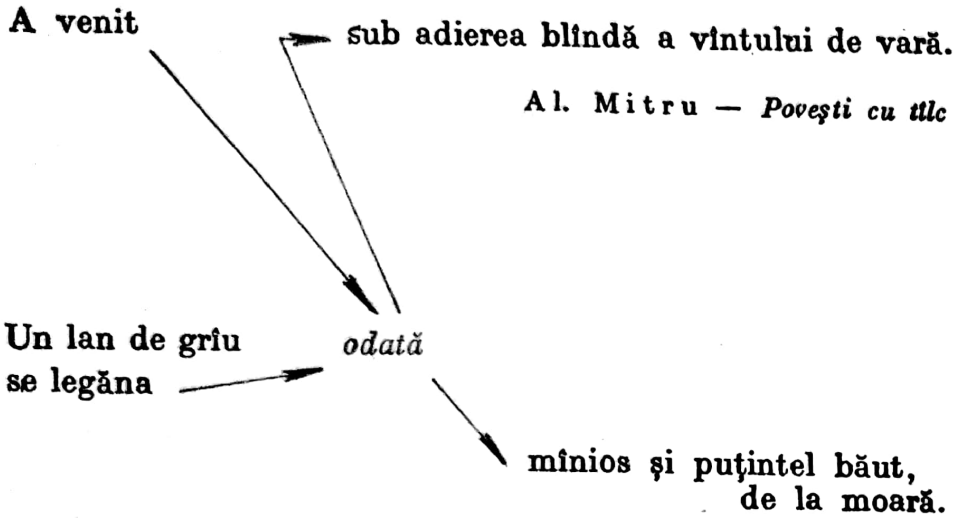

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Dealtminteri, moşul se lăuda încă cu voinicia-i care *odată* dobora şapte oameni.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvîntul odată şi cu două linii cuvintele o dată

Fram îi sări în spate, îl apucă cu amîndouă labele de ceafă şi începu să-l izbească regulat, fără grabă, cu nările de gheaţă.

O dată, de două ori, de douăzeci de ori.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Odată băiatul s-a întors din pădure cu gîtul ars de sete şi a cerut ulciorul cu apă.

George Bulic — *Zîna cocorilor*

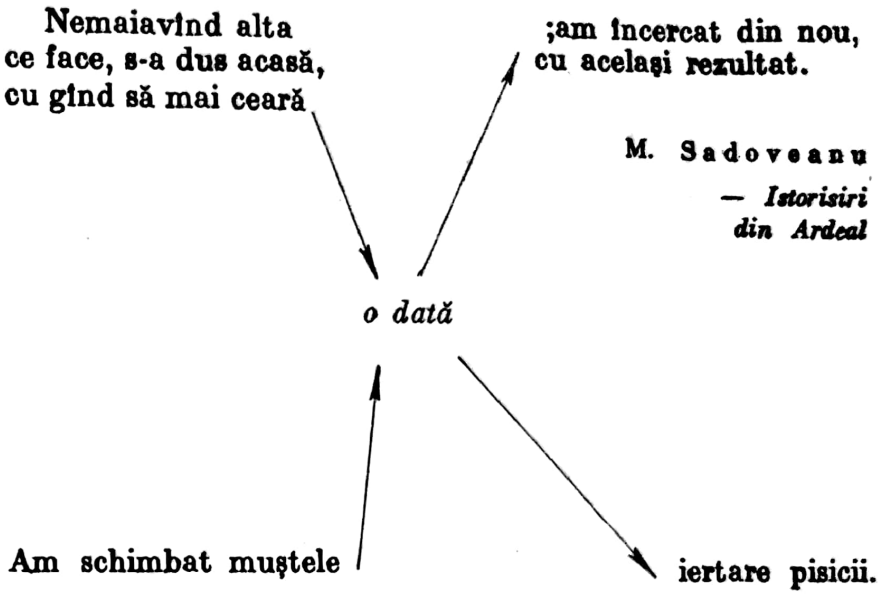

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

A greşit *o dată*, a doua oară va ţine minte.

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma care nu e corectă:

a) Poate se tîra acolo unde a fost $\frac{\text{odată}}{\text{o dată}}$ culcuşul lui, în peşteră, să aştepte somnul cel mare şi veşnic.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

b) $\frac{\text{O dată}}{\text{Odată}}$ ajunşi pe ţărmul fiordului familia o porneşte binişor printre sloiurile de gheaţă; mama înainte, croind calea odraslei.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

O dată n-am auzit-o plingîndu-se și blestemînd, ori spunînd o vorbă rea.

N. Georgescu — *Gînduri*

O dată se întoarse însă cam bosumflată acasă.

Ștefan Tita — *Elev în clasa întîia*

Dacă ar fi murit, odată cu ei ar fi pierit și datinele lor.

Povești nemuritoare nr. 2

Odată, în asfințit, tata ședea singur la car și asculta clopotele depărtate.

Eusebiu Camilar — *Cordun*

Odată și odată ai să-mi mulțumești.

Povești nemuritoare nr. 2

Așa a fost odată un cocoșel.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

Și-apoi strănută o dată, de două ori, de trei ori.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

c) $\frac{\text{Odată}}{\text{O dată}}$, la picioarele lor, jos sub țărm, pe-o lespede lată se zărea un pui de focă.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

d) Le-a mai citit $\frac{\text{o dată}}{\text{odată}}$ scrisoarea.

e) A fost $\frac{\text{odată}}{\text{o dată}}$ un șoricel care ședea la marginea unei păduri sub un stejar.

Maria Costescu — *A fost odată*

f) Flăcăul n-apucă să clipească $\frac{\text{o dată}}{\text{odată}}$, că prințesa era lîngă el.

Povești nemuritoare nr. 12

g) A fost $\frac{\text{odată}}{\text{o dată}}$ un iepuraș care avea o căsuță mititică, drăguță și călduță, făcută în toamnă la marginea unui tufiș.

Maria Costescu — *A fost odată*

h) Apoi mai învîrti $\frac{\text{o dată}}{\text{odată}}$ șuruburile și le porunci să ducă palatul de diamant pe locul vechi.

Povești nemuritoare nr. 12

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem DE PE şi cînd scriem DUPĂ

Exemplu

Dintr-o desagă, *de pe* alt asin, scoteau capul şi se uitau la lume trei căţei.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

Observaţie

Cuvintele **de pe** arată că desaga cu căţei se află în partea de sus, pe spinarea asinului, adică deasupra.

Cuvintele **de pe**, care înseamnă *deasupra*, nu trebuie confundate cu cuvîntul **după**, care arată că cineva sau ceva este *îndărătul*, *înapoia*, *în urma* cuiva, aşa cum se observă în exemplul din dreapta.

Exemplu

Cocoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia *după* trăsură spunînd neîncetat:

Cucurigu, boieri mari!
Daţi punguţa cu doi bani!

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Observaţie

Cuvîntul **după** arată că îndărătul, înapoia, în urma trăsurii se afla cocoşul.

Cuvîntul **după**, care înseamnă *îndărătul*, *înapoia*, *în urma* cuiva, nu trebuie confundat cu cuvintele **de pe**, care înseamnă *deasupra*, aşa cum se observă în exemplul din stînga.

Scanned with OKEN Scanner

Alte exemple

Căpitanul, de-a dreptul *de pe* cal, se agaţă cu mîinile de o ramură mai groasă a unui fag.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

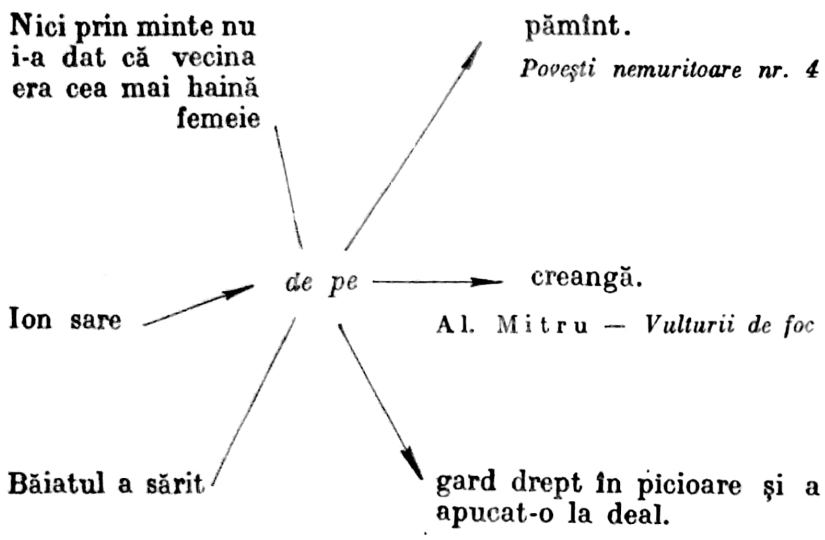

Să nu mă învăţaţi voi pe mine ce să fac..., a mai spus cocoşelul, şi a zburat *de pe* grindă în coteţ.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Descălecă *de pe* măgăruş şi-l lăsă să pască iarbă verde.

Poveşti nemuritoare nr. 10

Alte exemple

De *după* casă, prin aerul îngheţat, un alt cal îi răspunde.

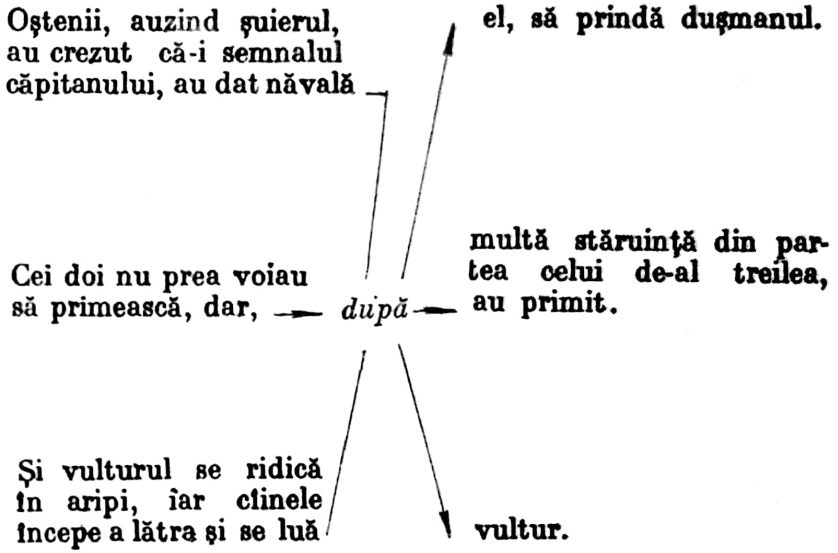

Poveşti nemuritoare nr. 3

Mi-a luat săculeţul cu cîrligele şi sforile; mi-a aşezat ceasornicul cu lănţişorul *după* gît.

M. Sadoveanu — *Nada Florilor*

După cină au adunat cîteva braţe de frunze şi muşchi, şi şi-au făcut un pat moale în faţa focului.

Poveşti nemuritoare nr. 11

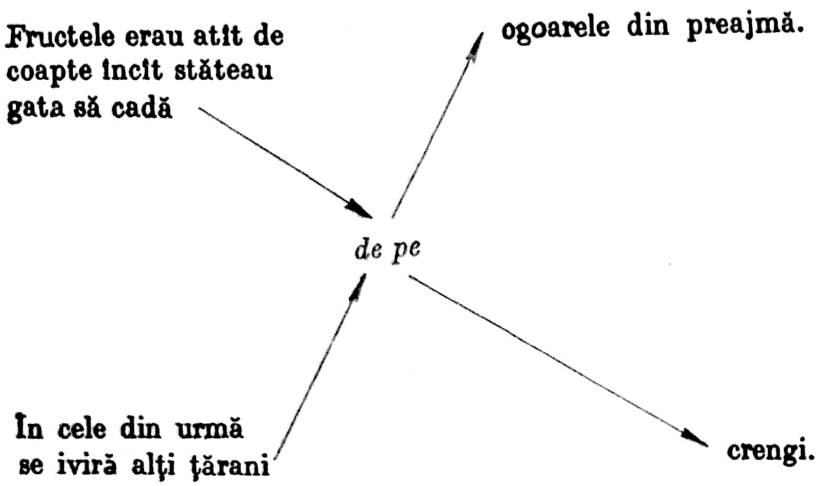

Poveşti nemuritoare nr. 12

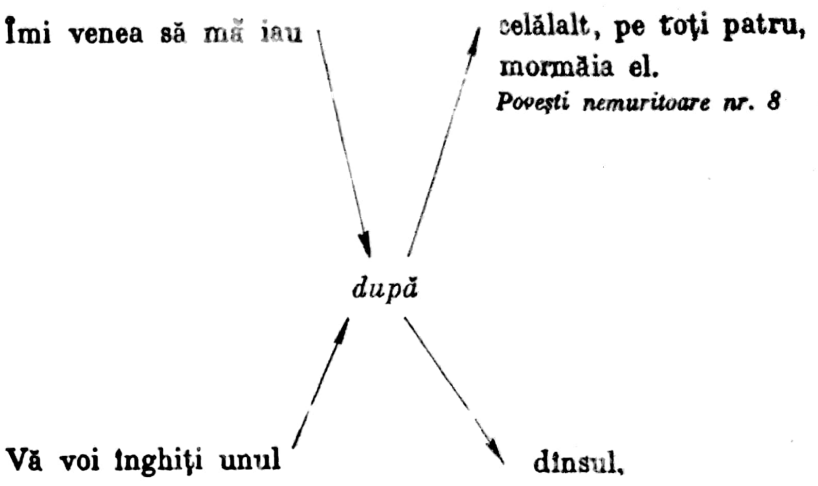

Poveşti nemuritoare nr. 8

B. Delavrancea — *Domnul Vucea*

Pisica sări *de pe* grindă, cît ai clipi, şi sfîşie şoricelul.

Poveşti nemuritoare nr. 9

Scroafa, cum vede pe moşneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe la fugă, şi purceii *după* dînsa.

I. Creangă — ***Amintiri, poveşti, povestiri***

Exerciţiul 1

Subliniaţi cu o linie cuvintele de pe şi cu două linii cuvîntul după

— Nu pot să stau cu puii ceilalţi laolaltă! le răspundea cu glasul ascuţit feciorul de pe grindă.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Tot umblînd pe aici, zăriră nişte palate, cari se învîrteau după soare, şi-o luară într-acolo.

P. Ispirescu — *Basme*

Exerciţiul 2

Tăiaţi cu o linie forma incorectă:

a) — Vrem Fram!

Atunci directorul circului a strîns din umeri şi s-a retras $\frac{\text{după}}{\text{de pe}}$ perdeaua vişinie.

Cezar Petrescu — ***Fram — ursul polar***

b) Dar $\frac{\text{de pe}}{\text{după}}$ afiş lipseşte numele lui Fram, ursul alb.

Cezar Petrescu — ***Fram — ursul polar***

Scanned with OKEN Scanner

— Ce-i asta? Ce-ai făcut? Unde-i mîncarea?
— Care mîncare, mătușică? se scoală de pe jos Năică.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

După vacanță se întorseseră cu drag la școală.

De fete mari e lunca plină
Iar vîntul, răsfățat copil,
S-apropia tiptil-tiptil
De pe sub fagi, de pe colină.

G. Coșbuc — *Poezii*

După cină
Periuța,
Lighenușul,
Și ceșcuța,
Copilașii mei
Cuminți
Să se spele-ntîi
Pe dinți.

I. Horea — *Versuri*

Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grîu încărcat.

Al. Donici — *Racul, broasca și știuca*

c) $\frac{\text{După}}{\text{De pe}}$ ce se ospătară și vorbiră cîte și mai cîte, $\frac{\text{după}}{\text{de pe}}$ ce Făt-Frumos le povestește din isprăvile lui și din vitejiile lui Prichindel, ochii îi căzură pe un om de piatră.

V. Eftimiu — *Poveștile lui Moș Cocoș Cocoloș*

d) Băiatul înțelese ce urma să se petreacă și se dete jos la timp, $\frac{\text{de pe}}{\text{după}}$ spinarea mînzului.

Povești nemuritoare nr. 13

e) $\frac{\text{După}}{\text{De pe}}$ un drum lung, ajunseră la poarta zmeului cu nouă capete.

Povești nemuritoare nr. 9

f) S-au oblojit pînă ce-au dispărut semnele $\frac{\text{de pe}}{\text{după}}$ frunte.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

g) Cerul era limpede și luceferii sclipitori rîdeau la stele, iară luna, scoțînd capul $\frac{\text{după}}{\text{de pe}}$ dealuri, se legăna în văzduh luminînd pămîntul.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

h) Cum ajunseră la ea, aceasta îi spuse să se urce în spinarea ei, să se lege bine la ochi, apoi să se țină bine cu amîndouă mîinile de penele ei $\frac{\text{de pe}}{\text{după}}$ spate.

Povești nemuritoare nr. 11

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cînd scriem **DESPRE** şi cînd scriem **DINSPRE**

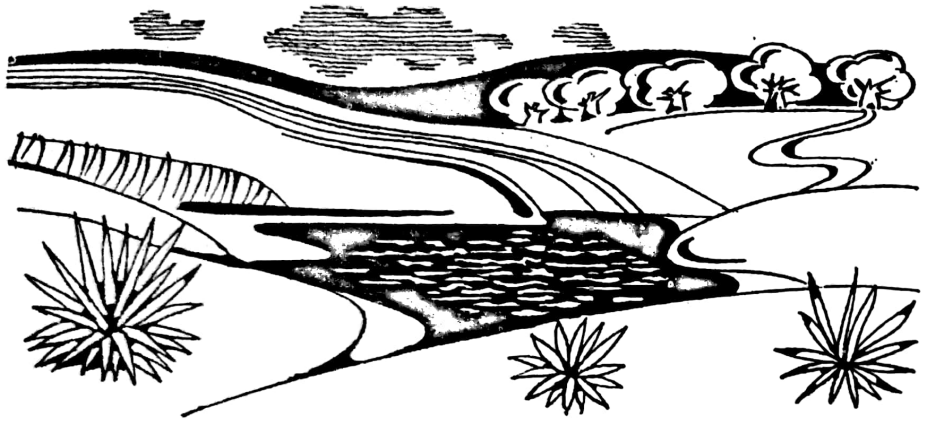

Exemplu

Se spun multe în sat la noi *despre* mlaştina asta.

Eusebiu Camilar — *Cordun*

Observaţie

Cuvîntul **despre** arată că, în legătură cu mlaştina, privitor la ea, referitor la ea, se spun multe.

Cuvîntul **despre**, care înseamnă *în legătură cu*, *privitor la*, *referitor la*, nu trebuie confundat cu cuvîntul **dinspre**, care înseamnă din *ce direcţie (parte)*, aşa cum se observă în exemplul din dreapta.

Exemplu

Noaptea, sora cea mare şi-a vîrît capul prin ferăstruica *dinspre* staul.

Poveşti populare româneşti şi săseşti, tălmăcite de Al. Mitru

Observaţie

Cuvîntul **dinspre** arată în ce direcţie (parte) este ferăstruica staulului prin care şi-a băgat fata capul.

Cuvîntul **dinspre**, care înseamnă *din ce direcţie (parte)*, nu trebuie confundat cu cuvîntul **despre**, care înseamnă *în legătură cu*, *privitor la*, *referitor la*, aşa cum se observă în exemplul din stînga.

Scanned with OKEN Scanner

Alte exemple

Să vă povestesc *despre* jalea ei.

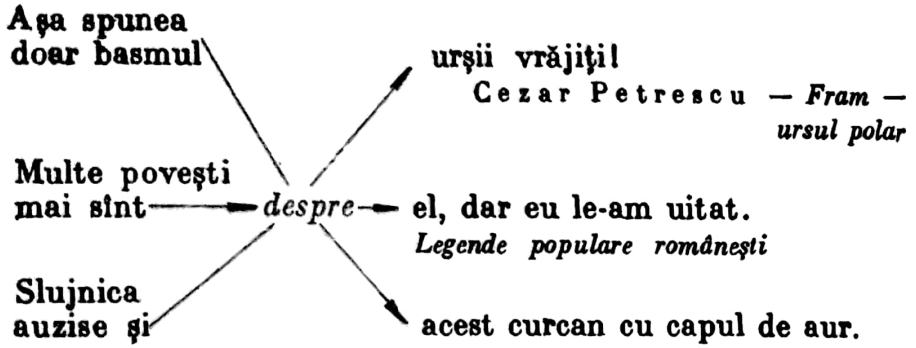

Povești nemuritoare nr. 13

Cei trei feciori îl întîmpinară chiar în marginea satului, cu inima mîhnită că aflaseră din gura străinilor *despre* năpasta care-l lovise pe cel ce le dăduse viață.

Povești nemuritoare nr. 11

Cît *despre* Flămînzilă, nu-l vedea nimeni cu săptămînile și cu lunile.

V. Eftimiu — *Poveștile lui Moș Cocoș Cocoloș*

Alte exemple

Vecinul era gata să plece, cînd deodată auzi *dinspre* grajd nechezatul calului

Victor Sivetidis — *Cu fabula la drum*

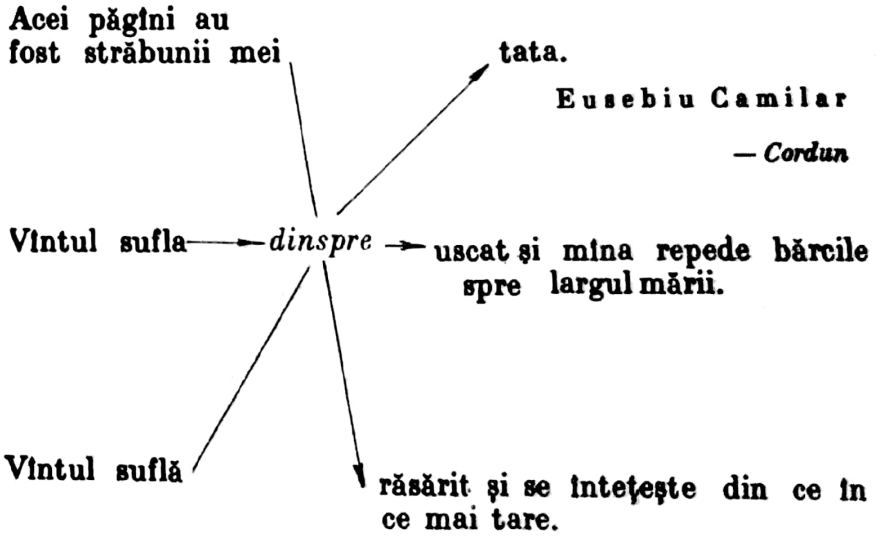

Ascult mai atent și văd că țipetele veneau *dinspre* copaie.

Povești nemuritoare nr. 13

Dinspre lac se auzeau strigătele și rîsul copiilor.

Scanned with OKEN Scanner

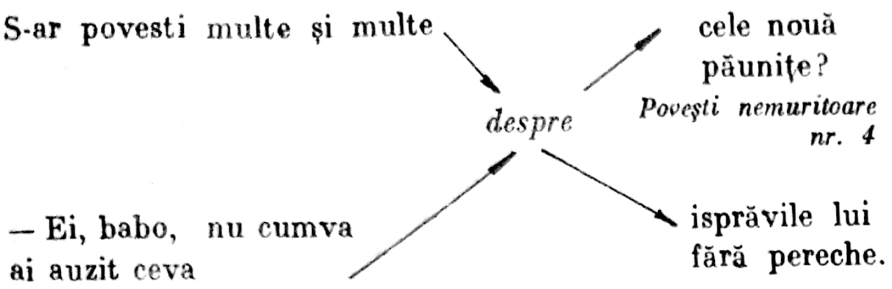

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Ca să nu spun nimic *despre* fapta ei, mi-a dat o pungă de galbeni.

Povești nemuritoare nr. 13

Exercițiul 1

Subliniați cu o linie cuvîntul despre și cu două linii cuvîntul dinspre.

Am văzut o carte despre urșii albi și despre viața lor în ghețurile polare!

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Nu se mai pomenea nimic despre nici un urs alb.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Dinspre partea asta să n-ai nici o grijă.

V. Eftimiu — *Poveștile lui Moș Cocoș Cocoloș*

Veniți dinspre apus, priviră pe rînd cele din urmă luciri ale soarelui.

.....

Despre ziuă, tocmai cînd era somnul mai dulce, Ionuț visă un vis frumos.

Dinspre dealul tîrgului veneau neguri atîrnînd din cer pînă în pămînt.

Eusebiu Camilar — *Cordun*

Cînd veți fi mari, dragi copii, să plecăm cu toții într-o călătorie lungă și îndepărtată, să vedem și noi țara lui Făt-Frumos și a Ilenei Cosînzene, despre care toți bătrînii spun minuni.

V. Eftimiu — *Poveștile lui Moș Cocoș Cocoloș*

La marginea dinspre miazănoapte a orașului pe malul iazului, e o grădină frumoasă în care sînt patru clădiri mari.

I. Al. Brătescu-Voinești — *Nicușor*

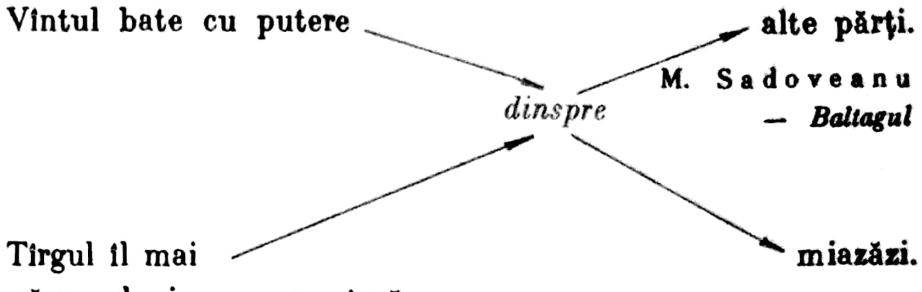

văzuse la iarmaroace însă,

G. Topîrceanu — ***Balade vesele și triste***

Dinspre partea banilor am împăcat pe toată lumea.

M. Sadoveanu — ***Baltagul***

Exercițiul 2

Tăiați cu o linie forma incorectă:

a) Matei Basarab cercetase de cu seară și aflase cîte ceva $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ tatăl ei, $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ faptele lui vitejești și $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ starea de sărăcie a celor două ființe nenorocite.

Legende populare românești

b) Atunci toți trec în odaia $\frac{\text{dinspre}}{\text{despre}}$ stradă.

I. Al. Brătescu-Voinești — *Nicușor*

c) Cît $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ prăpastie, nici vorbă nu era.

d) Căci viscolul, bufnind ca un balaur, $\frac{\text{dinspre}}{\text{despre}}$ miazănoapte, se repezi.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

e) Cum stătea la taifas cu dînsul? Că nici păsările cele gureșe nu se iviseră pe lume, nici măcar cățelul pămîntului, iar cît $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ copii, nici pomeneală.

Viorica Huber — *Cîte-n lună și în soare*

Scanned with OKEN Scanner

Cît despre conu Dinu, nimeni nu se îngrijea de el.

Duiliu Zamfirescu — *Nuvele*

Liniştit dinspre partea mamei, acum îngrijat de starea cînelui, ieşii în curte, unde găsii pe Castor zăcînd prăpădit lîngă fereastră, cu gura deschisă.

I. Al. Brătescu-Voineşti — *Nicuşor*

f) Vitoria simţi adiere rece $\frac{\text{dinspre}}{\text{despre}}$ munţi.

M. Sadoveanu — ***Baltagul***

g) $\frac{\text{Despre}}{\text{Dinspre}}$ ce-i vorba, stăpîne? Ei bine, se pare că $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ Castelul din Carpaţi.

Jules Verne — ***Castelul din Carpaţi***

h) Cînd coborî la al doilea pod al văii $\frac{\text{dinspre}}{\text{despre}}$ Sabasa, cînele se porni şi deveni neliniştit.

M. Sadoveanu — ***Baltagul***

i) Atunci băiatul, încredinţîndu-se $\frac{\text{despre}}{\text{dinspre}}$ toate, a dat drumul mă-sii de sub talpă.

Poveşti nemuritoare nr. 3

j) Cenuşotca şedea foarte liniştită în odăiţa ei, care era într-o parte $\frac{\text{dinspre}}{\text{despre}}$ grădina palatului.

Poveşti nemuritoare nr. 9

Scanned with OKEN Scanner

Exerciţii recapitulative

Scoateţi cuvintele studiate şi treceţi-le cu cerneală în tabelul alăturat, în coloana respectivă.

În dreptul cuvîntului găsit şi scris, treceţi, în creion, pe cel cu care a fost comparat; de exemplu: dacă s-au trecut în cerneală cuvintele „de cît", se va trece în creion cuvîntul „decît"

Exerciţiul 1

Într-o zi, pionierii au invitat la camera pionierilor mai mulţi şcolari de prin clasele a III-a, dintre aceia care au împlinit nouă ani.

Costel s-a dus întins la Andrei. De multă vreme băiatul nostru numai pe Andrei îl vedea, numai de Andrei vorbea, numai pe Andrei îl încuraja la meciurile cu cei de pe strada Florilor.

Aşa a început prietenia lor.

În zilele care au urmat Andrei i-a povestit despre tovarăşii săi, i-a făcut cunoştinţă cu preşedintele unităţii.

Într-altă zi, numai ce se pomeneşte Costel cu Andrei de-a dreptul acasă la el. Venise să ceară învoirea părinţilor lui Costel, să-l ia la cinematograf.

— Ştiţi, e un film despre pionieri, a explicat Andrei, şi trebuie să-l vedem neapărat. Rula filmul „Cu orice preţ".

S-au mai întîlnit şi într-o altă zi, la şcoală, după ore. Andrei îl luă de mînă.

— Hai cu mine! îi spuse „Avem o adunare de detaşament". La adunare a vorbit şi un tovarăş, pe care l-au invitat pionierii, tovarăşul Marin, mecanic de locomotivă, comunist. Tare frumos a vorbit tovarăşul Marin. A povestit despre tovarăşii săi de muncă, despre cum a devenit fruntaş şi cum învaţă. Da, da, ca să poată munci cît mai bine, el mai învaţă şi acum, deşi şcoala a terminat-o demult.

Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată	Aceea	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît

A venit și ziua cea mare, cea mai frumoasă și mai însorită din cîte a cunoscut Costel.

Și iată-l rostind răspicat, după instructoare, cuvintele angajamentului solemn.

Virgil Caraba — *Un legămînt pentru toată viața*

Exercițiul 2

Ca să-mi spuie Maiorul că mama era foarte rău, trebuia să fie în adevăr așa, trebuia să aibă altceva decît patima ei obișnuită.

În aceeași seară, după un drum care mi s-a părut cel mai lung din cîte făcusem în viață, soseam acasă.

I. Al. Brătescu-Voinești — *Nicușor*

Exercițiul 3

Prietenia cea adevărată nu se spune cu vorbe, că vorbele zboară, se arată cu fapte, că faptele rămîn.

Și mai lesne te aperi de dușman, decît de-acela ce zice că ți-e prieten și umblă numai cu gînduri necurate! Se povestește că ar fi fost odată prieteni cîinele și pisica. E drept că-i mult de-atuncea...

Iar cîinele a plecat din nou la vînătoare. Dar înainte de a pleca, a spus:

— Nu te supăra. De vrei, mulge capra. Mi-e poftă de niște lapte.

— Numai la mîncare ți-e gîndul — l-a certat — la treabă nicidecum. Hai, pleacă, nu mai pierde timpul de pomană! A plecat bietul cîine. Ce să facă? A colindat pădurea în lung și-n lat. A scotocit tufiș după tufiș. S-a luat după un iepure, l-a fugărit.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

— Are mai multe... Dar de ce întrebi?

— Întreb, fiindcă aș dori așa de mult să citesc și eu o carte despre urși albi! Am căpătat de la tata în dar de Anul Nou o carte

Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

despre expediţiile polare. Dar despre urşi albi nu se mai găsesc cărţi în librăriile de la noi. Au fost şi le-au luat alţii.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Au ridicat bicele în sus. Caii au simţit stăpîni tineri, voinici. Odată s-au urnit şi au pornit ca-n zbor. Năstrușnici mai erau cei doi Boghici! N-a apucat bătrînul să-şi mîngîie o dată barba, n-a apucat bătrîna să-şi şteargă ochii umeziţi, c-au şi auzit caii tropotind.

— Nu mai plecaţi? i-a întrebat bătrînul.

— Ne-am şi întors! au rostit fraţii într-un glas.

Şi-am ocolit întreg pămîntul, de trei ori.

Nu mai erau în vremea aceea pe lume cărăuşi mai iuţi ca ei.

Al. Mitru — *Poveşti cu tîlc*

Nu era nici o zvîrcolire, nici un geamăt. Altădată, se desfăşura însă o luptă de trosneau crengile pădurii şi răsunau adîncurile de muget. Odată un bivol sălbatic... L-a simţit.

Îl aştepta...

Era o luptă uriaşă şi crîncenă între stăpînii codrului! Numai icniturile lor se auzeau, numai răgetul şi mugetul bivolului. A fost însă tot el cel mai tare. Pe urmă, altă dată, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvîrle ca pe un sac la pămînt şi să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca nişte stîlpi.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Deodată apa lunecă de pe zăgazul colţuros şi se întinde ca o pînză...

Cîteva stînci, curioase, îşi mai ridică, din desişul verde, capetele pleşuve, ca şi cum ar vrea să mai privească o dată la potopul acesta călător, căruia nimic nu i-a putut sta împotrivă...

A patra zi, pe la nămiezi, pîndarii de pe măguri zăriră dinspre Giurgiu un nor mare de praf întunecînd văzduhul. ...Oastea marelui Vizir, de zece ori mai numeroasă decît a lui Mihai, era... la gura vadului, dincolo de pod. Din înfundăturile codrului, românii îşi măsurau vrăjmaşul cu care-aveau să dea piept a doua zi.

Al. Vlahuţă — *Opere*

Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Acces	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

așa, rugată fiind cu stăruință, se apucă și ea de gătit niște bucate înfricoșate...

Iară dacă chemă pe bucătar și-i dete poruncă că tot astfel de bucate să-i gătească, el spuse cine a gătit în ziua aceea.

P. Ispirescu — *Basme*

Arareori soseau cu vaporul. Aceasta numai dacă se întîmpla să plece un vapor cu excursioniști, așa cum a fost nu demult, cînd au adus cu dînșii și au lăsat într-o insulă goală pe Fram, ursul Circului Struțki.

.....

În anul acesta vînatul se arătase mai îmbelșugat decît oricînd.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

De cînd ceilalți mă lăsaseră în pace, toată lumea era a mea.

Nu mai auzeam ocările, nici rîsul din dormitor. Nu mai simțeam mirosul greu al zidurilor vechi. Nu mai vedeam aceiași ochi triști, crîmpeiul de cer care începea de la porțile înalte de stejar și se sfîrșea pe după pomii din fundul grădinii.

Mă miram, neputînd înțelege, cum tot ce mă înconjura se prefăcuse în cîteva săptămîni. Ura se schimbase în dragoste. Sclavia mi-apărea ca o deplină libertate. Nu eram tot eu? Nu era tot aceeași închisoare veche și umedă? Nu erau tot aceiași oameni lacomi, săraci și răi?

B. Șt. Delavrancea — *Domnul Vucea*

M-am întîlnit cu tata la poartă. Se sprijinea în cîrjă. Era slab. Tare slab era tata atunci. Veneam de pe drumuri.

— Da' tu de unde vii? m-a întrebat.

— M-am strecurat printre el și stîlpul porții, pîndindu-i brațul cu cîrjă.

— Vin de pe drumuri, i-am răspuns, după ce m-am văzut în largul ogrăzii.

Peste păduri treceau neguri. Se tîrau peste vîrfuri.

— Mă, ia secera! Du-te și taie porumb la Podu Rusului. Numai de cel mai copt. Eu vin în urmă cu carul.

Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Dinspre dealul tîrgului veneau neguri, atîrnînd din cer pînă în pămînt. S-auzeau vuiete de pietre de moară; veneau apele mari. Am tăiat cîteva braţuri de porumb. Copt şi verde la un loc. Ascultam cum vuiesc malurile prăbuşindu-se în apele rîului, aproape, după ogoare.

Roţile carului m-au trezit. Venea tata. I-am ieşit cu secera în mînă. Dinspre dealul tîrgului veneau negurile, atîrnînd din cer pînă la pămînt.

Eusebiu Camilar — *Cordun*

— Prieteni şi neprieteni! rosteşte el. Judecata aceasta o vom face în numele tuturor urmaşilor noştri, cu dorinţa ca ei să afle, cîndva, adevărul adevărat. În acest fel, cinstea va coborî peste aceia care o merită.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Le cunoscuse mirosul de departe. Mirosul lui, care îl înşela altădată, care nu mai prindea lămurit apropierea fiarelor sălbatice, îi vestea din depărtare că se află oameni pe aci, oameni din lumea de dincolo de gheţari.

.....

Recunoscuse, întins jos, pe vînătorul care-l întovărăşise altădată pînă la insula pustie, îi dăduse libertatea şi-i purtase de grijă să-i ascundă provizii în cămara din stîncă.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

În sat la noi, la horă, au venit o dată, cei mai bătăuşi oameni din partea locului, şi au omorît cu cuţitele o fată şi doi feciori.

Altă dată au venit vecinii şi au jucat flăcăii şi fetele noastre numai după placul lor. Se obişnuia ca la venirea lor, pe vremea aceea, viorile să le zică, în semn de bun venit şi prietenie, un marş.

.....

Luntrea se leagănă fără veste, mai mult decît mă aşteptam, şi s-apleacă tare pe-o coastă; apa năvăleşte într-însa, o umple şi-o scufundă pe jumătate...

*

Băiatul stătea de mult în apă şi i se făcuse frig, din cauză că soarele intrase în nori.

Acoca	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

*

Eram ud pînă mai sus de genunchi. Tovarășul meu luase și el apă, la un șold. Amurgul era rece; un vînt subțirel trăgea... dinspre apus.

Niște oameni cuminți ar fi renunțat la vînătoare pentru sara aceea, ca să-și usuce hainele și încălțările subt un acoperiș, la lumina unui foc.

G. Topîrceanu — *Balade vesele și triste*

Ochii îi lucesc, ca aceia ai unui drumeț înghețat care, găsind, după multă oboseală și rătăcire, un adăpost, se apropie, cu mîinile întinse, de flăcările binefăcătoare și jucăușe din vatră.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Ți-am spus cu ce fel de oameni minunați ai să ai de-a face. O dată să-i vezi și să-i auzi, și pe urmă n-au să-ți mai trebuiască prieteni ca aceia la care vrei să te duci acum.

*

Acuma nu pot; altă dată, cu plăcere. Dacă vrei, vă chem într-o zi pe toți la mine, ca să ne ospătăm și să petrecem.

*

Dacă nu se poate, n-am ce-ți face; trebuie să mă mulțumesc numai cu aceste plăcute daruri. Numai o clipă să îngădui să iau toate bunătățile acestea, să le duc la mine acasă, și să le pun pe masă dinaintea prietenilor mei.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Cocoșul cel scăpat în pădure nu-l mai poate prinde nimeni. Îl aducea într-o cușcă împreună cu soața lui, Pestrița, un om cu carul, și, cînd a ajuns la Podul Bolovanului, „dracul", căci altfel nu i se poate spune, ce-a făcut, ce-a dres, s-a subțiat printre ostrețe și s-a dus în brădet. A strigat de pe unde se ascunsese, de trei ori cucurigu, chemîndu-și tovarășa, apoi a tăcut. Găina nu mai putea pleca; omul cu carul a băgat de samă spărtura cocoșului și a astupat-o cu pălăria.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît

Scanned with OKEN Scanner

După visuri ciudate se trezi în zori, în murmurul adînc al mulțimei deșteptate. Codrul era jilav și roua de pe frunzișuri scînteia întunecos; din cînd în cînd un stejar scutura roiuri de stropi peste grămezile zgribulite. Se sculă repede și porni cu Maria, între alte surate, spre șipotul care curgea din coasta dinspre sat.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Bătrînul îl liniști.

— Haide, Petruș! Nu mai fi necăjit, că nu m-am supărat. Mai supărată e Lilica, nepoata mea. Dar o vom împăca și pe dînsa. Mi-a părut rău numai că ai pierdut o ocazie. Avem o carte nouă.

— O carte nouă? se însufleți Petruș.

— Da! o carte nouă.

— Despre urși albi și despre expedițiile polare?

— Da. Despre urși albi și despre expediții polare.

Dar de data asta fu mult mai interesantă decît celelalte cărți pe care le-ai citit. Vorbește despre marii exploratori și cercetători ruși, despre cei care au cunoscut pentru prima oară întinderile nesfîrșite ale nordului îndepărtat.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Celălalt ridică ochii. Mai mult mirat decît supărat, își clătină în dreapta și în stînga capul. Poate vedea un fel de dispreț pentru Fram.

Îl vedea subțire și jigărit. Un urs rupt de foame. El era voinic și sătul. Nu de mult își încercase puterile.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Mă rog, unu-i Ochilă pe fața pămîntului, care vede toate și pe toți, altfel de cum vede lumea cealaltă, numai pe sine nu se vede cît e de frumușel. Parcă-i un boț chilimboț boțit, în frunte cu un ochi numai să nu fie de diochi!

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată	Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît

De mult, ehei, tare de mult, se povesteşte că ar fi vieţuit un păstor, care avea trei feciori şi stăpînea o turmă mare de oi.

Poveşti nemuritoare nr. 13

— Daţi-vă jos de pe gard şi duceţi-vă să căutaţi căţelul, fiindcă mi se pare că s-a rătăcit.

Făt-Frumos puse şaua şi înfrînă calul, strînse chinga mai mult decît altă dată şi porni s-o găsească pe Mama-Pădurii.

Basme

.....

Altădată se supără pe mine, nu fiindcă sînt fierbinte, ci rece.

Ion Pas — *Povestiri vechi*

Toate acestea nu le putea vedea decît băiatul. Dar încotro priveau ceilalţi călători? Ar fi greu şi de prisos să vorbesc despre ţinta fiecăruia...

.....

— Mi se pare şi mie curios.

Da, aprobă cel mai în vîrstă. Şi tot el, după ce privi cu mai multă atenţie spre băiat, spuse: Cred că e suferind, sărăcuţul.

— E cam roşu la faţă, nu-mi place, adăugă femeia.

— Poate că ni se pare doar nouă, zisei.

— Nu cred, rosti femeia. Altfel, cum ar putea să stea pe bancă.

Octav Pancu-Iaşi — *Schiţe în pantaloni scurţi*

Puţin după plecare, unul dintre marinarii de pe vas, un italian cu părul cărunt, veni la provă, ducînd de mînă o fetiţă.

Edmondo de Amicis — *Cuore*

Îl vede pe marele logofăt Stan alergînd prin sala cea nouă a palatului. Sala este lungă şi lipsită de frumuseţe. A fost zidită de Radu numai ca să aibă o trecere mai lesnicioasă dinspre corpul de gardă.

Prin ea le este îngăduit să pătrundă decît oştenilor de pază — atunci cînd se schimbă garda.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Acesa	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît

Scanned with OKEN Scanner

— De ce nu dormi, mă Cocor, şi tot oftezi?
— O să-ţi spun altă dată, domnule caporal.

M. Sadoveanu — *Mitrea Cocor*

Cerul, dinspre soare-răsare, roşu cît prindea ochiul, se încingea dogorind pînă în cătunul Măgura.

.....

Îşi freacă mîinile, tuşesc; îşi dreg glasul; apoi, rara-rara, cu nişte paşi lungi şi semeţi, îţi ies înainte, îţi caută prilej de vorbă, toţi cu aceleaşi cuvinte, cu aceeaşi tărăgănire de glas şi cu capul dat pe spate:

— Ei, flăcăule, de pe unde? Ce vînturi?

B. Delavrancea — *Hagi Tudose*

Uneori se deschid pe neaşteptate, în luminiş, ochiuri mari de apă în mijlocul trestiilor, oglinzi misterioase, tăcute şi lucii sub lumina albăstrie care începe să crească dinspre răsărit.

.....

Un stol de grauri, la început ca un noruleţ, desfăşoară în lumina răsăritului un văl cernit, străveziu şi uşor, cu falduri capricioase, pe care parcă-l poartă vîntul pe deasupra bălţilor, pînă în negura încă întunecată dinspre apus.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

La ideea spectacolului pe care ni-l putem oferi „fără să fie nimica", nu mai am astîmpăr. Vîntul foşneşte, trestiile îmi fac semne cu capul şi mă invită, plecîndu-şi moţul cafeniu toate odată, în aceeaşi direcţie.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Aceia, fătul meu, sînt boierii cei bogaţi, care fac cîteodată ospeţe, dar numai ei pe ei se omenesc şi se ospătează, iar după ce li se împrăştie oaspeţii, le pare rău de cheltuiala ce-au făcut.

Poveşti nemuritoare nr. 3

Aceea	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

— Ptiu, drace, iaca în ce încurcătură am intrat. Asta-i mai rău decît poftim la masă, zise el. Nici tu sat, nici tu tîrg, nici tu nimica. De ce mergi înainte, numai peste pustietăți dai; parcă a pierit sămînța omenească de pe fața pămîntului. Îmi pare rău că n-am luat măcar spînul cel de-al doilea cu mine. Dacă s-a aruncat în partea mîne-sa, ce-i vinovat el?

Tata a zis, însă la mare nevoie, ce-i de făcut? Vorba ceea: rău-i cu rău, dar e mai rău făr' de rău.

Şi tot horăind el cînd pe o cărare, cînd pe un drum părăsit, numai iaca ce iar îi iese spînul înainte, îmbrăcat altfel și călare pe un cal frumos.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

O să se răzbune gaița pe pițigoi altă dată, cînd lui nici nu i-o trece prin gînd.

*

— Numai din pricina voastră am răcit casa, căci pentru mine era numai bună, cum era.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Dar toată lumea știe, și încă de mult, că nici o piatră, cît de fermecată ar fi, nu poate să aibă asemenea putere.

Povești nemuritoare nr. 2

— Egon, tu mai simți mîinile?

— Nu le mai simt de mult Otto. Nici mîinile, nici picioarele.

— Lovește, Egon! Lovește mereu din palme. Mișcă degetele. Numai așa nu se oprește sîngele!

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

La mustața aceea neagră și la ochii aceia cu sprîncene aplecate și la toată înfățișarea lui îndesată și spătoasă, Vitoria se uita ascuțit și cu îndîrjire.

M. Sadoveanu — *Baltagul*

Tot pe la vremea aceea trăia în pădure un om micuț de stat, care avea și el aceeași meserie pe care o avusese bunicul.

Aceea	**Aceia**	**Aceeași**	**Aceiași**	**Altădată**	**Altă dată**	**Altfel**	**Alt fel**	**Decît**	**De cît**
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Vezi, semnul piciorului stîng este mai adînc decît cel al dreptului. Nu spune asta, oare, că omul care a trecut pe aici este şchiop? Acuma compară urmele paşilor lui cu ai mei, el a lăsat urme mai adînci decît mine. Asta nu înseamnă oare că el este mai gras decît mine?

Poveşti nemuritoare nr. 10

El este acelaşi care ţi-a luat fata; eu l-am cunoscut demult.

Poveşti nemuritoare nr. 8

La un an o dată, după ce trec zăpezile, urcă acei oameni puţini la munte. Şi dacă întîrzie lîngă lac cînd se întinde fumegarea amurgului, iese din mlaştinile străfunde de sub pădurea scufundată balaurul despre care nu s-ar povesti dacă n-ar fi fost, şi-şi ia pradă dintre oamenii călători.

*

Aici a fost totdeauna locul vămilor; altădată erau vămi crîncene; acuma s-au îmblînzit.

Aşa s-a dus veste spre amiază şi spre crivăţ despre această primejdie.

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

De două ori întîlniră ursul ucigaş. Rătăcea împleticindu-se slab şi jigărit. Îndată ce-i zări, se furişă după stînci şi se făcu nevăzut.

Nu mai avea nevoie de-a doua lecţie. Poate mai dăduse peste alţi urşi, poate mai încercase vreo luptă şi înţelesese că puterile lui s-au dus odată cu dinţii,...

. . . .

Odată cu dimineaţa se dezlănţuiră furtuna şi viscolul dinaintea primăverii.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Erau băieţi ageri şi tineri, toţi din partea muntelui, de pe Olt, de pe Jiu, de pe Argeş afară de unul, Andrei, dobrogean din părinţi ardeleni...

Dormeau toţi în aceeaşi colibă. După sfatul şi îndemnul lui Stoica, săptămîni de-a rîndul şi-au agonisit din hrana zilnică pesmeţi pentru drum.

G. Topîrceanu — *Balade vesele şi triste*

Aceea	Aceia	Aceeaşi	Aceiaşi	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Scanned with OKEN Scanner

Era acum numai o umbră. Se tîra, cădea de-a bușilea, se ridica și făcea cîțiva pași, se împleticea din nou.

Cînd îl văzu, nu mai dădu nici un semn de spaimă. Nici nu încercă să fugă...

Poate se tîra acolo unde a fost odată culcușul lui, în peșteră, să aștepte somnul cel mare și veșnic.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Odată vulturul, văzînd o turmă de oi, zbură la iuțeală de pe craca pe care sta cocoțat și fîlfîind puternic din aripi răpi o mioară.

Povești nemuritoare nr. 8

Iar acum, Petruș, băiatul cu nasul cam cîrn și cu ochii sclipind de o arșiță mistuitoare, trăiește el, cu toată ființa încă o dată peripețiile lui Nansen...

. . . .

A suferit împreună cu dînsul, a tremurat de ger și a îndurat foamea; era să se înece și a scăpat, ca să se bucure odată cu el de biruința din urmă...

. . . .

Dar a doua zi, gîndurile lui Petruș sînt mult mai voioase.

În mijlocul prietenilor, dînd vajnic din mîini, istorisește cu însuflețire despre alți urși albi și despre felurite întîmplări din ghețurile polare.

Cezar Petrescu — *Fram — ursul polar*

Atunci dracul s-apucă zdravăn cu mîinile de torțile cerului, cască o gură cît o șură și cînd chiuie o dată, se cutremură pămîntul, văile răsună, mările clocotesc și peștii din ele se sperie; dracii ies afară din iaz cîtă frunză și iarbă. Și oleacă numai de nu s-a risipit bolta cerului. Dănilă însă ședea călare pe burduful cu banii și țiindu-și firea zise:

— Mă! da numai așa de tare poți chiui?

Dracul chiuie și mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Încă o dată.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Scanned with OKEN Scanner

Toată noaptea i-a visat pe frații ei; se făcea că se juca ca altădată cînd erau mici, scriau cu creioane de diamant pe tăblițe de aur și se uitau în cartea cu poze care costase o mulțime de parale, însă pe tăbliță nu mai scriau ca altădată linii și rotocoale...

Îmi spune inima că odată și odată aveți să mă duceți la frații mei dragi...

Povești nemuritoare nr. 2

De mult nu mai ședea în brațele uliței; de mult nu se mai juca cu ea.

Ionel Teodoreanu — *În casa bunicilor*

Un om căuta odată, demult, demult, să afle cine sau ce este mai tare pe acest pămînt.

Al. Mitru — *Povești cu tîlc*

Ș-apoi Humuleștenii și pe vremea aceea nu erau numai așa un sat de oameni fără căpătîi, ci un sat vechi răzeșesc, întemeiat în toată puterea cuvîntului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mîndre, care știau a învîrti și hora, și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți, și dascăli, și poporeni ca aceia de făceau mare cinste satului lor.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Atunci împărăteasa, supărată foc, trase capacul de pe gura cuptorului și vru să pună mîna pe o pîine, s-o scoată afară din cuptor, dar în clipa aceea o boare fierbinte pufni pe gura cuptorului, și-i arse mîna.

Povești nemuritoare nr. 11

Mai întîi să pomenesc despre cei care au contribuit la apariția mea.

M. Sadoveanu — *Amintiri*

Aceea	Aceia	Aceeași	Aceiași	Altădată	Altă dată	Altfel	Alt fel	Decît	De cît
Demult	De mult	De pe	După	Despre	Dinspre	Numai	Nu mai	Odată	O dată

Texte pentru aplicaţii

Urmăriţi cuvintele studiate şi explicaţi-le

Exerciţiul 1

Zmeul, dacă se văzu scăpat, îmbrăţişă pe mîntuitorul său şi-i mulţumi, apoi merseră acasă la dînsul ca să dea lui Făt-Frumos pe Galben-de-soare, după cum se făgăduise. Muma zmeului nu mai putea de bucurie cînd văzu pe fiul său teafăr şi nu mai ştia ce să facă ca să mulţumească lui Făt-Frumos că-i scăpase copilul de la moarte...

Muma zmeului pricepu că aci la mijloc se joacă vreo drăcie. Ea spuse fiului său că voinicul ce-l scăpase de primejdie trebuie să fie fată şi că o asemenea fată vitează ar fi numai bună să o ia el de soţie. Fiul său zicea că odată cu capul nu putea el crede una ca asta, fiindcă nu se putea ca o mînă femeiască să răsucească paloşul aşa de bine cum făcea Făt-Frumos. Pentru aceasta puse seara la capul fiecăruia dintre ei cîte un mănunchi de flori: la care se vor veşteji florile, acela este bărbat, şi la care vor rămîne verzi, este femeie.

Fata împăratului, după povaţa calului, s-a sculat peste noapte cam despre ziuă, în vîrful degetelor, intră în camera zmeului, îi puse mănunchiul său de flori, luă pe al lui şi punîndu-l la capul patului său, se culcă şi dormi dusă.

Petre Ispirescu — *Basme*

Exerciţiul 2

Cei doi copii, ruşinaţi, priveau în pămînt. Amîndoi îşi jurau, în cugetul lor, să nu mai mintă altă dată nişte părinţi atît de iertători şi de buni.

Pe urmă lumea a început să aplaude cu nerăbdare, să tropăie şi să strige. Fanfara de pe podiumul de lemn a cîntat marşul, iar reprezentaţia a început...

Numai că de data aceasta nimeni n-a mai cerut să joace şi Fram, ursul polar. Nu ştiau nimic despre Fram. Nu auziseră. Nu mai era nimeni să-l iubească şi să-l cheme ca să-l mai vadă o dată, aşa cum a fost el, mare, înţelegător şi bun.

Cezar Petrescu — ***Fram — ursul polar***

Exerciţiul 3

Pînă una alta începu să joace, ca să-şi dezmorţească picioarele. Iar fiindcă ştia să joace altfel decît urşii sălbatici, se dezmorţi cu gimnastica învăţată de la oameni. Sări peste cap înainte şi îndărăt, în salt mortal. Se făcu ghem şi se rostogoli de-a dura. Îşi trecu picioarele de dindărăt după ceafă şi merse numai pe picioarele de dinainte.

Dădea reprezentaţie gratuită pustiului polar.

Altădată l-ar fi aplaudat două mii de oameni, începînd cu cei de sus de la galerie pînă la cei înmănuşaţi din loji.

Aici nu era însă nimeni să-l aplaude. Şi nici nu l-ar fi încîntat toate aplauzele de pe lume.

Cezar Petrescu — ***Fram — ursul polar***

Exerciţiul 4

Românie din străbuni,
Ţara mea de duh şi stîncă,
Precum dangătul răsuni,
Eşti ca doina de adîncă.

Scanned with OKEN Scanner

Aripi mari te duc în zbor
Către zări de mult visate.
România mea de dor,
Ţara mea de libertate.

Nu mai pui nădejdii frîu,
Tot ce-i rău e-acum în scapăt.
România mea de grîu
Şi de codri fără capăt.
.....

Străjuind orice meleag
De pe zidu-i de sihastru
Voroneţul pe-al tău steag
A pus cel mai sfînt albastru.

George Lesnea — *Cartea ţării*

Dar cînd au pornit să urle
Luna s-a ascuns în nori,
Dinspre public nişte iepuri
Au strigat după-ajutor.

Elena Dragoş — *Scufiţa Roşie*

Exerciţiul 5

O, de mult ar fi mîncate
Fructele, dar nu-s spălate!
Fie fruct, fie verdeaţă,
Sînt aduse de la piaţă
Şi nu uită să le spele
De tot praful de pe ele.

I. Horea — *Versuri*

Exerciţiul 6

Numai vîntul, vîntul poate
Să dea ajutor la toate.

Nici nu-l vezi, însă deodată
Zarea pare-n bici tăiată.

Mii de suliţi dinspre creste
Vin şi vin fără de veste.

Andrian Munţiu — *Circul*

Ora mesei a sunat,
După masă s-au culcat
Şi acum dorm liniştiţi:
Staţi cu toţii, nu-i treziţi!

Să nu latri tu, căţel,
nu mai grohăi, purcel,
muscă, nu mai bîzîi,
greier, nu mai ţîrîi,
vîntule, tu nu mai bate.

Fl. Iordăchescu — *Versuri*

Exerciţiul 7

De la şesuri pînă-n creste,
Peste tot, aceeaşi veste,
Repetată-n lung ecou:
„Vin copii, vin din nou!“

Emilia Căldăraru — *Aripioare de smalţ*

Exerciţiul 8

Bine. Iată o poveste
Scurtă cît o ghicitoare
Despre cum se-mprieteniră
Două fete mici la mare:
.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Trenul nostru-nghite
Zările din jur.
Marea se mai vede
Numai cît un ciur
.....
— Şi la despărţire
Marea, încă o dată
Ţine să ne-mpartă
Cîte-o ilustrată.

Emilia Căldăraru — *Aripioare de smalţ*

Exerciţiul 9

Păsări, sosind dinspre ţările calde,
Aici îşi opresc însetatul convoi.

Emilia Căldăraru — *Aripioare de smalţ*

Exerciţiul 10

La ce mi-e gîndul, mamă? Nu te mint.
N-am fost de mult prin codrii de argint,
N-am fost de mult prin codrii de aramă
Şi, iată, codrii basmelor mă cheamă.

Emilia Căldăraru — *Aripioare de smalţ*

Exerciţiul 11

E straşnic săniuşul!
— Mă strigă mama-n casă?
„Mai lasă-mă, măicuţă.
O dată mă mai lasă!“

Emilia Căldăraru — *Aripioare de smalţ*

Exerciţiul 12

— Ei, ei, ce n-ar plăti un flăcău la bătrîneţile noastre!
— Cît de cît?
„Ihi, ihi, mult de tot!“
.....

Şi tocmai cînd da bătrîna capul peste cap de rîs, odată tresări că, după uşă, s-auzi glasul ascuţit înţepat:

.....

— Nu se poate, măria ta, aşa ceva nu scrie la carte.
— Ba se poate, zise Neghiniţă, sărind pe masa sfatului — că multe se pot şi nu stau scrise în cărţi şi mult mai multe sînt altfel de cum sînt ticluite din condei.

B. Delavrancea — *Neghiniţă*

Exerciţiul 13

— Ca să judec, trebuie să merg la faţa locului să văd cu ochii mei şi să aud cu urechile mele. Altfel nu ştiu să judec.

P. Ispirescu — *Basme*

Exerciţiul 14

Şi cum de la miazănoapte
Vine vîntul fără milă,
De pe vîrful şurei noastre
Smulge-n zbor cîte-o şindrilă.

O. Goga — *Poezii*

Exerciţiul 15

E-un cîntec pentru pace
Pe strada mea, în zori.
...Ce aripi mari desface!
L-aud de multe ori.

Cicerone Theodorescu — *Atenţie copii!*

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 16

Căci nu-i mai scump nimica azi
Pe lumea pămîntească
Decît un nume de viteaz
Și moartea vitejească.

V. Alecsandri — *Poezii*

Exercițiul 17

Iarba rea din holde piară!
Piară dușmanii din țară!
Între noi să nu mai fie
Decît flori și armonie.

V. Alecsandri — *Poezii*

Exercițiul 18

Desigur, numai din pricina firii lui pe dos i s-au părut lui Cănuță două palme mult mai dureroase decît bătaia de deunăzi.

Deunăzi, după atita pisăgeală, se culcase fără să se plîngă de șale și dormise ca o buturugă; acum n-a putut s-adoarmă de usturimea urechilor. A plins înfundat toată noaptea... pînă despre ziuă.

I. L. Caragiale — *Cănuță om sucit*

Exercițiul 19

Așa, odată, cînd se plimba singură printr-o pădure bătrînă și se plîngea de nenorocul ei, se pomenește fata că-i iese înainte un prichindel de om șchiop și cam ghebos din cap pînă-n picioare: ăsta era Făt-Frumos cu Moț în frunte.

De mult se tot auzise pin lume despre frumusețea fetei, și fiindcă-i mai văzuse și chipul făcut de un meșter mare zugrav, îi căzuse tînărului fata la inimă, și acum pornise de la părinți s-o caute; s-o vază aievea și să-i vorbească măcar o dată.

I. L. Caragiale — *Kir Ianulea*

Exercițiul 20

Frigul ud ne trecea prin bulendre. Dinspre sat venea dangăt de clopot, rupt de vînt. Ziua aceea tulbure se scurgea ca o leșie peste cîmpul pustiu.

Eusebiu Camilar — *Cordun*

Exercițiul 21

Mitrea voia să pună o întrebare, dar îl opri uimirea de scăpărări ce se alungeau în aceeași depărtare de unde pornise armăsarul vijeliei. Nu se auzea nimic. Numai scăpărări după scăpărări se vedeau.

M. Sadoveanu — *Mitrea Cocor*

Exercițiul 22

N-am uitat, îmi scrie un prieten, despre făgăduiala pe care ți-am făcut-o în seara aceea... liniștită, cînd ne plimbam pe un drum de țară și ne aduceam aminte de întîmplări vechi și mai ales de rudeniile noastre din satele în care am copilărit.

Cînd m-am întors la noi în sat, acasă, m-am dus să văd pe moșneagul nostru.

Acum îmi era tare dor de el. Și cînd am intrat în odaia curată, mirosind frumos a flori, bătrînul a rămas privind cu ochi mari la mine, aproape să nu mă mai cunoască: plecasem de mult în țară și acuma mă întorceam cu mustață, tînăr... de modă nouă.

Eu mă uitam zîmbind la dînsul, cu zîmbetul copilăriei de altădată, și moșul mă cunoscu pe dată. I se lumină și lui obrazul și se bătu cu palma pe frunte.

— Măăă! bată-te să te bată! nici că te mai cunoșteam, nepoate!

M. Sadoveanu — *Istorisiri din Ardeal*

Exercițiul 23

Băiatul își ridică, puțin, capul de pe grumazul calului, pe care aproape că stă lipit. Își duce două degete la buze. Șuieră scurt de trei ori:

Scanned with OKEN Scanner

— Căpitane Ion! Căpitane Ion!... strigă el, apoi, cu aceeaşi voce pe care rănitul o auzise şi adineauri...

— Căpitane Ion! Căpitane Ion! strigă din nou băiatul, încă înainte de a ajunge la poalele pădurii. Dinspre Boldeşti, coboară către Olt oastea otomană.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Exerciţiul 24

Înviorîndu-se totuşi pentru o clipă şi întinzîndu-şi mîna spre Radu, mai spune, horcăind:

— Că... pînă la sfîrşit... vei pieri şi tu... negreşit... ca toţi aceia care l-au vîndut... şi l-au lovit pe la spate, pe... măria sa Vlad.

.....

Aşa cum rămăsese însă cu mîna întinsă peste trup şi cu degetul arătător îndreptat spre Radu, părea că încă se mai uită, cu ochii lui albi, holbaţi, la vodă şi horcăie furios:

— Vei pieri... şi tu... ca toţi aceia care l-au lovit pe... măria sa... Vlad.

Al. Mitru — *Vulturii de foc*

Exerciţiul 25

Mai demult, pe strada aceea vedeai cocioabe vechi de scînduri, cu ferestrele cît palma, în care pătrundea ploaie prin acoperiş.

Exerciţiul 26

Dar după ce s-a văzut singur, el a luat plumbul şi a început să înveţe a-şi scrie numele. L-a scris o dată, l-a scris de două, de zece, de-o sută de ori, şi cu cît mai mult scria, cu atît mai bine înţelegea că se poate să înţeleagă şi altul ceea ce scrie, pentru că de cîte ori suna într-un fel, el scria aceeaşi slovă.

I. Sluvici — *Pădureanca*

Exerciţiul 27

Acum degrabă să-mi aduci pe fata împăratului Roş, de unde ştii şi cum îi ştii tu.

Hai porneşte! Şi nu cumva să faci de alt fel, că te-ai dus de pe faţa pămîntului.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Exerciţiul 28

— Ei, moşule, ce mai zici?

— Ce să zic, nepoate! Ia, cînd aş avea eu o slugă ca aceasta, nu i-aş trece pe dinainte.

— D-apoi de ce mi l-a dat tata de-acasă? Numai de vrednicia lui — zise spînul — căci altfel nu-l mai luam după mine ca să-mi încurce zilele.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Exerciţiul 29

Harap Alb, cum îl aude horăind, iese afară încetişor, şi cînd îl croieşte odată cu sabia pe la mijlocul gîtului, îi şi zboară capul cît colo de la trup, şi apoi Harap Alb se aruncă fără sine în groapă, după cum îl învăţase Sfînta Duminică. Atunci sîngele cerbului odată a şi-nceput a curge gîlgîind şi a se răspîndi în groapă peste Harap Alb de cît pe ce era să-l înece.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Exerciţiul 30

Atunci Ivan dezlegă turbinca în faţa tuturor, numai cît poate să încapă mîna, şi luînd cîte un drăcuşor de corniţe, mi-ţi-l ardea... de-i crăpa pielea. Şi după ce-l răfuia bine, îi da drumul cu tocmeală să nu mai vină pe acolo altă dată.

Poftim! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupine Scaraoschi. Să te înveți de altă dată a mai bîntui oamenii!

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Exercițiul 31

Sînt tare uimit de scrisoarea ta de azi-dimineață. Zadarnic o tot recitesc. Nu mai scrii așa ca altădată și vorbești de niște lucruri ciudate, care nu-mi par nici de nasul tău, nici de-al meu. De obicei ne povestești ce ți s-a mai întîmplat, ne scrii al cîtelea ești în clasă la învățătură, despre însușirile și cusururile fiecărui profesor, numele noilor tăi colegi, starea rufăriei, dacă dormi și dacă mănînci bine.

Asta, dealtfel, e ceea ce vreau să știu și eu.

Azi însă nu mai pricep nimic. De unde pînă unde, mă rog, bliguiala aia despre primăvară, cînd acuma sîntem în toiul iernii?

Jules Renard — *Morcoveață*

Exercițiul 32

Așadar se pricepe, știe că dacă dihania nu vrea să moară, trebuie să te grăbești, să n-o slăbești o clipă, să te înverșunezi; să te avînți la nevoie într-o luptă corp la corp. Altfel te năpădește o milă prostească. Te pomenești nevolnic. Pierzi timpul și nu mai ajungi să-i vii de hac.

Jules Renard — *Morcoveață*

Exercițiul 33

Nu știu cum se întîmplă că, aproape de Bunavestire, unde nu dă o căldură ca aceea, și se topește omătul, și curg pîraiele, și se umflă Bistrița din mal în mal, de cît pe ce să ieie casa Irinucăi.

I. Creangă — *Amintiri, povești, povestiri*

Exercițiul 34

Acum pescuia el numai pe seama lui. Dar de cînd murise pescarul cel bătrîn, mai că nu mai erau pești în Dunăre: umbla bietul copil ziua deplină altă dată și nu-i prindea mreaja nici un pește. Odată, necăjit cum era, și flămînd, aruncă mreaja în Dunăre și nu mai merge la ea pînă a doua zi la amiază. Atunci se duce și trage mreaja. Nu era în ea nimic altă, decît o mreană.

Povești nemuritoare nr. 3

Exercițiul 35

— Domnule, nu ne bate în zadar, că noi nu sîntem de vină că am întîrziat așa tare, că uite, în pădure, colo unde era numai ieri, nu mai de mult, coliba cea părăsită a pădurarului, azi aflarăm niște curți mai minunate ca ale măriei tale.

Povești nemuritoare nr. 3

Exercițiul 36

— No, vezi, fătul meu, aceia sînt oamenii cei săraci, bieții iobagi, care n-au alta decît numai ce vreau să lase domnii lor.

— No, fătul meu, aceia sînt zgîrciții care au tot ce le trebuie, dar nu numai că nu dau lipsiților ceva de pomană, dar nici ei nu mănîncă să se satureze și trag plata lucrătorilor.

Povești nemuritoare nr. 3

Exercițiul 37

— Și cu ce greșit-am, tată dragă?
— Greșit-ai că nu mă iubești nici cît negru sub unghie.
— Oh, tăticuțule, eu te iubesc atît de mult.
— Cît de mult?

Povești nemuritoare nr. 4

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul 38

După ce ai să mergi cam vreo poștă, ai să vezi o stîncă înaltă. Stînca aceea se deschide o dată în șapte ani. Apropie-te de ea și stai acolo și așteaptă, fiindcă acuma nu mai are mult pînă se deschide.

Povești nemuritoare nr. 4

Exercițiul 39

Parcă așa faptă era grea pentru căciula lui? În două clipite zbură casa de se așeză iarăși în locul cel vechi, ca și altădată, dinaintea cocioabei în care locuia bătrîna.

Povești nemuritoare nr. 4

Exercițiul 40

Totul s-a petrecut așa cum își dorise mama. Băiețelul ei luase în aceeași zi premiu la olimpiada de matematică.

Și-n aceeași zi chiar, îl sărbătoriră părinții și colegii.

Exercițiul 41

Mergeți de spuneți stăpînului vostru că el este obișnuit să sufere asemenea necinste din partea voastră, noi însă nu sîntem învățați. Altă dată să nu mai trimită la noi, ori în alte țări și la alți stăpînitori, soli cu obiceiurile sale, că noi nu vrem să i le primim.

Legende populare românești

Exercițiul 42

Mai demult, pe locul acesta unde sînt o mulțime de sate, se zice că au fost numai tot codri cu frunză umbroasă, despărțiți unde și unde de poiene cu iarbă grasă.

Legende populare românești

Exercițiul 43

El îl priveghea, îl ajuta, îl apăra de toate primejdiile în care tinerețele lui îl aruncau cu nesocotință și nu o dată l-a scos din fundul Brateșului, cu sufletul la gură; nu o dată l-a scăpat, abia nesfîșiat din gura fiarelor sălbatice.

Legende populare românești

Exercițiul 44

Pe aceste locuri a venit demult, demult și Mihai Viteazul, care a speriat multe popoare. A venit de la deal și de la vale și au poposit aici numai oaste de români d-ai noștri de s-au bătut cu turcii. Și mulți viteji au murit în vremea aceea.

Mormintele lor sînt împrejurul crucii de pe valea Cheii, acolo unde se vede uneori jucînd și comoară. Cică pe vremea aceea a fost acolo cetate de lemn.

Legende populare românești

Împăratul turcesc, de mare bucurie, a dat poruncă să iasă din închisori și din robie toți românii, care, demult, demult, robeau în țară turcească și nu mai știau săracii de atîta amar de vreme, nici de taică, nici de maică, nici de frați, nici de surori. Și să plece oamenii acasă, odată cu Vodă Cuza!

Și așa s-a întîmplat.

Acu, între cei robiți era și un om de pe la noi, anume Călin! Erau robi și el, și nevasta.

Legende populare românești

Exercițiul 46

Apoi cum să nu... tot satul știe. M-aș pune eu altfel în contră cu un boier? Pe cît înțeleg, amînarea se face mai mult ca să cîștige vrăjmașul meu; iar eu, din sărac cum sînt, să ajung în sapă de lemn cu judecățile...

Scanned with OKEN Scanner

Iar de-ţi va spune judecătorul că se amînă procesul pe altă dată, atunci să te arăţi foarte supărat şi să te cerţi cu el.

Legende populare româneşti

Exerciţiul 47

S-a întîmplat însă că o dată l-a apucat ziua afară din pădure, lîngă un sat pe care nu-l cunoştea şi la marginea unui lac.....

.....

Tremurînd de spaimă, îşi taie din cucută o ţeavă lungă şi odată intră în lac.

Acolo se prinde zdravăn cu mîinile de nişte plante din fundul lacului; iar în gură ţinea ţeava aceea care avea un cap afară din lac şi aşa răsufla prin ea.

Legende populare româneşti

Exerciţiul 48

În pămîntul patriei noastre s-au păstrat multe urme ale vieţii omeneşti de altădată: unelte de muncă, arme de vînătoare, vase, obiecte de podoabă.

D. Almaş — *Istoria patriei, cl. a IV-a*

Exerciţiul 49

Tătarii, venind dinspre răsărit pe la anul 1250, au pricinuit mari stricăciuni şi jafuri asupra locuitorilor din răsăritul ţării noastre.

D. Almaş — *Istoria patriei, cl. a IV-a*

Exerciţiul 50

Cîteodată, se strecura înainte şi afla ştiri despre cetele nobililor. Altă dată se urca în cîte un copac şi de acolo scruta zarea, să afle mişcările nobililor...

— Bade Crişan, atacă dinspre dreapta!

D. Almaş — *Istoria patriei, cl. a IV-a*

Exerciţiul 51

Moş Nichifor nu-i o închipuire din poveşti, ci e un om ca toţi oamenii; el a fost odată, cînd a fost, trăitor în mahalaua Ţuţuieni din Tîrgul Neamţului, dinspre satul Vînătorii Neamţului. Cam pe vremea aceea trăia moş Nichifor din Ţuţuieni, pe cînd bunicul bunicului meu fusese cimpoieş la cumetria lui moş Dediu i-a dăruit patruzeci şi nouă de mioare oacheşe numai de cîte un ochi.

I. Creangă — *Amintiri, poveşti, povestiri*

Exerciţiul 52

Vedeţi pionierii aceia care lucrează de zor pe parcelă? Sînt aceiaşi pionieri pe care i-aţi văzut dansînd şi cîntînd la serbare. Peste tot lucrează cu aceeaşi dragoste. Ei sînt aceia care fac cinste părinţilor şi şcolii.

Mîine ei vor fi aceia care vor lucra cu aceeaşi rîvnă la realizarea planului cincinal în mine, fabrici, uzine etc.

Exerciţiul 53

Aceiaşi copii, păzind aceiaşi berbeci, însoţiţi de aceiaşi cîini, i-am văzut şi ieri în aceeaşi poiană din mijlocul pădurii aceea.

Cîinii voinici şi curajoşi feresc berbecii de aceiaşi duşmani — lupii — care încearcă în fiecare zi o dată, de două ori să înhaţe vreunul din berbecii aceia. Odată, demult, lupii aceia răpeau, în fiecare zi, din oile care păşteau în poiana aceea.

Dezlegarea exerciţiilor nr. 2

Aceea — aceia

p. 8

a) ~~aceea~~ / ~~aceia~~
b) ~~aceia~~ / ~~aceea~~
c) ~~aceea~~ / ~~aceia~~
d) ~~aceia~~ / aceea
e) ~~aceia~~ / ~~aceea~~
f) ~~aceea~~ / ~~aceia~~
g) ~~aceea~~ / ~~aceia~~
h) ~~aceea~~ / ~~aceia~~
i) ~~aceea~~ / aceia

Aceeaşi — aceiaşi

p. 11

a) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~
b) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~
c) ~~aceiaşi~~ / ~~aceeaşi~~
d) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~
e) ~~aceiaşi~~ aceeaşi / aceeaşi ~~aceiaşi~~
f) ~~aceeaşi~~ / aceiaşi
g) ~~aceiaşi~~ / aceeaşi
h) ~~aceiaşi~~ / ~~aceeaşi~~
i) ~~aceiaşi~~ / aceeaşi
j) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~
k) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~
l) ~~aceeaşi~~ / ~~aceiaşi~~

Altădată — altă dată

p. 16

a) ~~altădată~~ / ~~altă dată~~
b) altă dată / ~~altădată~~
c) altă dată / ~~altădată~~
d) ~~altădată~~ / ~~altă dată~~
e) altă dată / ~~altădată~~
f) ~~altădată~~ / ~~altă dată~~
g) altă dată / ~~altădată~~
h) ~~altădată~~ / ~~altă dată~~

Altfel — alt fel

p. 19

a) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
b) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
c) altfel, ~~altfel~~ / ~~alt fel~~ ~~alt fel~~
d) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
e) alt fel / ~~altfel~~
f) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
g) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
h) alt fel / ~~altfel~~
i) ~~altfel~~ / ~~alt fel~~
j) alt fel / ~~altfel~~

Decît — de cît

p. 23

a) decît / ~~de cît~~
b) decît / ~~de cît~~
c) de cît / ~~decît~~
d) decît / ~~de cît~~
e) decît / ~~de cît~~
f) decît / ~~de cît~~
g) decît / ~~de cît~~
h) de cît / ~~decît~~
i) decît / ~~de cît~~

Demult — de mult

p. 27. 28

a) ~~de mult~~ / demult
b) de mult / ~~demult~~
c) demult / ~~de mult~~
d) de mult / ~~demult~~
e) demult / ~~de mult~~
f) de mult, de mult / ~~demult~~ ~~demult~~
g) de mult / ~~demult~~
h) ~~de mult~~ / demult

Scanned with OKEN Scanner

Numai — nu mai

p. 31, 32

a) numai / ~~nu mai~~

b) nu mai / ~~numai~~

c) numai / ~~nu mai~~

d) nu mai / ~~numai~~

e) numai, numai / ~~nu mai~~ ~~nu mai~~

f) nu mai, nu mai / ~~numai~~ ~~numai~~

g) nu mai, numai / ~~numai~~ ~~nu mai~~

h) nu mai / ~~numai~~

i) numai / ~~nu mai~~

Odată — o dată

p. 35, 36

a) odată / ~~o dată~~

b) ~~O dată~~ / Odată

c) odată / ~~o dată~~

d) o dată / ~~odată~~

e) odată / ~~o dată~~

f) o dată / ~~odată~~

g) odată / ~~o dată~~

h) o dată / ~~odată~~

De pe — după

p. 39, 40

a) după / ~~de pe~~

b) de pe / ~~după~~

c) după, după / ~~de pe~~ ~~de pe~~

d) de pe / ~~după~~

e) după / ~~de pe~~

f) de pe / ~~după~~

g) după / ~~de pe~~

h) de pe / ~~după~~

Despre — dinspre

p. 43, 44

a) despre, despre, despre / ~~dinspre~~ ~~dinspre~~ ~~dinspre~~

b) dinspre / ~~despre~~

c) despre / ~~dinspre~~

d) dinspre / ~~despre~~

e) despre / ~~dinspre~~

f) dinspre / ~~despre~~

g) despre, despre / ~~dinspre~~ ~~dinspre~~

h) dinspre / ~~despre~~

i) despre / ~~dinspre~~

j) dinspre / ~~despre~~

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

pag.

1. Cuvînt înainte 3
2. Cînd scriem *aceea* şi cînd scriem *aceia* 5
3. Exerciţii 7
4. Cînd scriem *aceeaşi* şi cînd scriem *aceiaşi* 9
5. Exerciţii 11
6. Cînd scriem *altădată* şi cînd scriem *altă dată* 13
7. Exerciţii 15
8. Cînd scriem *altfel* şi cînd scriem *alt fel* 17
9. Exerciţii 19
10. Cînd scriem *decît* şi cînd scriem *de cît* 20
11. Exerciţii 22
12. Cînd scriem *demult* şi cînd scriem *de mult* 24
13. Exerciţii 27
14. Cînd scriem *numai* şi cînd scriem *nu mai* 29
15. Exerciţii 31
16. Cînd scriem *odată* şi cînd scriem *o dată* 33
17. Exerciţii 35
18. Cînd scriem *de pe* şi cînd scriem *după* 37
19. Exerciţii 39
20. Cînd scriem *despre* şi cînd scriem *dinspre* 41
21. Exerciţii 43
22. Exerciţii recapitulative 45
23. Texte pentru aplicaţii 60
24. Dezlegarea exerciţiilor nr. 2 68

Scanned with OKEN Scanner

Suite de la page 47

Comment expliquer que des animaux de grande taille puissent rester «cachés» ?

— Sans parler des océans, où tout est encore possible, on oublie trop qu'il reste sur notre planète des régions très peu explorées, très mal connues : forêts tropicales ou montagneuses, déserts ou semi-déserts etc... Certaines demeurent pratiquement impénétrables, comme les forêts dites hydrophiles (inondées presque toute l'année) : on ne peut s'y déplacer à pied, parce que c'est inondé, ni en bateau, parce que c'est de la boue... En Afrique Centrale, il y a des marais plus grands que la Belgique. Qu'est-ce qui peut se cacher là-dedans ? N'importe quoi !

De plus, il faut compter avec les mœurs des animaux. Au Kenya, je connais des forêts où vivent des éléphants, des rhinocéros, des antilopes, etc... Mais si on y pénètre, on ne voit rien : les animaux fuient. Imaginez une expédition de recherche dans certaines forêts montagneuses particulièrement difficiles d'accès, que l'on ne peut même pas atteindre en hélicoptère : il faut tout emmener à dos d'homme, nourriture et matériel. Cela représente une véritable petite armée, obligée de se frayer un chemin à la machette... On n'a guère de chance de tomber sur l'animal qu'on cherche !

Ne devrait-on pas trouver des indices, cadavres ou squelettes ?

— Dans la nature, il est très rare de trouver un cadavre ou un squelette. Les fossoyeurs de la nature sont très efficaces. Qu'un éléphant meure dans la savane : les prédateurs le dévorent, les charognards nettoient son squelette que des milliers d'insectes réduisent en poussière. La végétation recouvre ce qui reste. En moins de quinze jours, l'éléphant a complètement disparu.

Quand on recherche des «animaux cachés», c'est-à-dire dont on n'a ni spécimen, ni cadavre ou squelette, on se trouve un peu dans la situation du paléontologue, qui doit reconstituer la faune du passé à partir de fossiles. La fossilisation, en effet, est un phénomène naturel relativement rare. Cela laisse une large place aux suppositions, à l'hypothèse. Qu'est-ce qu'on a du giganthopithèque, ce singe géant de la préhistoire ? Un bout de mâchoire, quelques dents... Mais la crytozoologie, c'est-à-dire la recherche des «animaux cachés» a en principe un avantage sur la paléontologie : on doit pouvoir vérifier ses hypothèses...

L'existence des «animaux cachés» n'est en général fondée que sur des légendes, des témoignages... Dans quelle mesure peut-on s'y fier ?

— Précisons d'abord que la plupart des grands animaux découverts depuis deux siècles étaient déjà connus des populations locales. Ils n'ont été des découvertes que pour la zoologie. On aurait souvent gagné beaucoup de temps si on avait écouté les histoires des indigènes, au lieu de les rejeter comme des fantaisies absurdes de «sauvages». Par exemple on n'aurait pas attendu le XXe siècle pour découvrir le plus grand des singes : le Gorille de Montagne !

Mais il est vrai que d'une manière générale, il faut considérer les témoignages avec prudence. Il y a souvent des confusions. Par exemple, toute l'affaire des «hommes sauvages» a été compliquée par des confusions soit avec les grands singes anthropoïdes, soit avec des cas pathologiques d'hommes anormalement velus, soit encore avec les cas d'hommes «retournés à la nature» (les «enfants sauvages»). Il y a aussi l'intervention du mythe, de la légende : on prête à des animaux mal connus des traits fantastiques, souvent effrayants.

La sitelle kabyle, découverte en 1976 sur une montagne algérienne. Sa découverte a fait grand bruit dans les milieux zoologiques. Mais qui aurait pensé aller chercher la sitelle inconnue, justement sur cette montagne-là?

Une véritable attitude scientifique ne doit rejeter a priori aucun témoignage. On doit tout examiner, critiquer, confronter. Il faut éliminer les canulars (finalement assez peu nombreux) ou pister les méprises et les confusions, chercher à quel degré la mythification a pu jouer. Mais il faut se méfier des choses qui ont l'air impossible. La zoologie n'est pas une science exacte. Il y a de grandes classifications et il y a des exceptions. Par exemple l'ornithorynque : cet «absurde» mammifère qui pond des œufs a fait discuter les zoologues pendant un siècle !

Smilodon, mégatherium, nuoa et même homme de Néanderthal : certaines «bêtes cachées» seraient de véritables «fossiles vivants»...

La zoologie connaît déjà de nombreux animaux que l'on peut qualifier de «fossiles vivants», de rescapés de la préhistoire. Le sphénodon de Nouvelle-Zélande, par exemple, est un reptile plus vieux que les dinosaures ! L'histoire de la zoologie est pleine d'animaux comme le coelacanthe ou le takahé qu'on a cru définitivement disparus, plus ou moins récemment, et qu'on a retrouvés vivants un beau jour.

Les «bêtes cachées» : Yéti, Loch Ness ou autres, seront-elles un jour reconnues par la zoologie ?

— Parmi les dossiers sur lesquels j'ai travaillé, il y a des animaux plus ou moins probables. Les dossiers du Yéti, de l'Homme Pongoïde, ou celui du Loch Ness sont à mon avis très solides. On ne peut ignorer la constance et la cohérence des témoignages. D'ailleurs l'attitude officielle est beaucoup moins sceptique à leur égard qu'elle ne l'était. Mais il y a des cas différents. Par exemple : il y a, au Congo, une créature que les indigènes appellent le «lion d'eau». Je pense que l'animal qui se rapproche le plus du portrait-robot que l'on peut tirer des témoignages est le machairodus, le tigre à dents de sabre de la préhistoire. Mais je peux me tromper. On découvrira peut-être une sorte de morse d'eau douce...

Mon travail consiste non pas à dire «c'est ceci ou cela» mais à rapprocher les portraits-robots qu'on peut déduire des témoignages de l'animal qui paraît le plus probable. A mon avis la zoologie devrait admettre des sortes de descriptions provisoires d'animaux dont on n'a pas encore de spécimen. Cela au moins encouragerait et aiderait à l'organisation de leur recherche systématique dans les zones où l'on a encore des chances de les trouver. Car le vrai danger, c'est que beaucoup de ces «animaux cachés» ne disparaissent avant qu'on ne les ait découverts...

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

150 ANS DE DÉCOUVERTES ANIMALES

Au début du XIXe siècle, le célèbre naturaliste Georges Cuvier pensait que la zoologie avait recensé pratiquement tous les grands animaux vivant sur la Terre. Il se trompait.
Voici quelques-unes des plus spectaculaires découvertes de la zoologie depuis cent cinquante ans. Certaines sont des redécouvertes d'animaux que l'on croyait disparus parfois récemment, parfois depuis des millions d'années. Quelles seront les prochaines ?

AMÉRIQUES

1848 Ouakiri à face rouge
1873 Pacarana
1875 Mara nain
1895 Selva
1898 Ours Kodiak
1904 Callimico de Goeldi
1951 Pétrel des Bermudes (redécouverte) (*)
1975 Catagonus
1977 Pénélope à aile blanche (redécouverte)

(*) présumé disparu depuis 1621

NOUVELLE-ZÉLANDE

1821 Siamang
1878 Tachyglosse de Lawes
1891 Taupe marsupiale
1948 Takahé (redécouverte)
1966 Burramys (redécouverte)
1967 Dibbler (redecouverte) (*)

(*) on n'en avait pas revu depuis 83 ans

MALAISIE - AUSTRALIE

1896 Aigle mangeur de singe
1912 Varan de Komodo

OCÉANS

1828 Requin baleine
1829 Raie manta
1846 Cachalot nain
1856 Architeuthys
1861 Pseudorque (1)
1885 Baleine de Cuvier (2)
1939 Coelacanthe (3)
1949 Otarie Guadalupe
1976 Requin «mégamouth»

(1) avait été décrit comme fossile en 1846
(2) avait été décrite comme fossile en 1823
(3) était présumé disparu depuis 70 millions d'années

AFRIQUE

1840 Chevrotain aquatique
1849 Hippopotame nain
1867 Propithèque de Verreaux
1878 Gazelle gerenuk
1882 Zèbre de Grévy
1900 Rhinocéros blanc de Cotton
1901 Okapi
1903 Gorille de montagne
1904 Hylochère
1908 Nyala des montagnes
1928 Chimpanzé pygmée
1930 Hamster doré (redecouverte) (*)
1936 Paon congolais
1954 Micropotamogale
1976 Sitelle kabyle

(*) Un seul spécimen avait été vu en Syrie en 1839

ASIE

1819 Tapir à dos blanc
1838 Mouflon de Marco Polo
1850 Takin doré
1864 Léopard des neiges
1866 Cerf du Père David
1869 Panda géant
1870 Rhinopithèque de Roxellane
1881 Cheval de Prejwalsky
1918 Dauphin du Lac Toung-Ting
1937 Couprey
1955 Semnopithèque doré
1967 Chat sauvage d'Indonésie

150 A

AMÉR

Au début du XIXe siècle, le célèbre naturaliste Georges Cuvier pensait que la zoologie avait recensé pratiquement tous les grands animaux vivant sur la Terre. Il se trompait.
Voici quelques-unes des plus spectaculaires découvertes de la zoologie depuis cent cinquante ans. Certaines sont des redécouvertes d'animaux que l'on croyait disparus parfois récemment, parfois depuis des millions d'années. Quelles seront les prochaines ?

1848
Ouakiri à face

(*) présumé disparu depuis

NOUVELLE-ZÉLANDE

MAL

1821
Siamang

(*) on n'en avait pas revu depuis 83 ans

OCÉANS

1828
Requin baleine

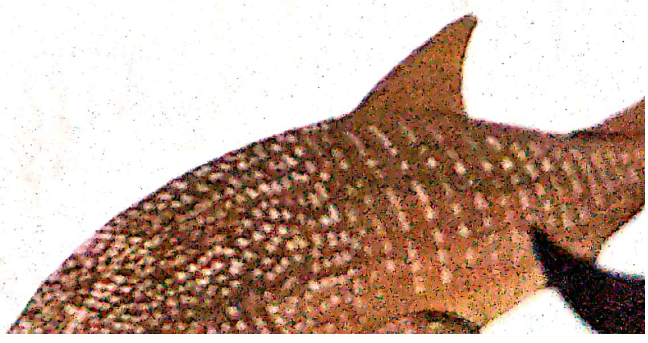

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

La zoologie peut-elle encore découvrir des animaux aussi extraordinaires que l'okapi ? Lorsque, en 1900, parvinrent d'Afrique les premières rumeurs sur l'existence de ce curieux animal qui tient à la fois du zèbre et de la girafe, personne n'y crut. Pourtant, les pygmées chassaient l'okapi depuis longtemps. Comment un tel animal est-il resté si longtemps inconnu de la science ? Il faut dire que l'okapi, de mœurs nocturnes et solitaires, n'a jamais été pris en photo dans son propre milieu. Les pygmées eux-mêmes piègent l'okapi en creusant des fosses sur ses pistes de randonnées nocturnes...

SUR LA PISTE DES ANIMAUX NON IDENTIFIÉS

«Yéti», «Dragon», «Nessie» et autres «serpents de mer»... : autant de monstres célèbres qui n'ont pas place dans les classifications de la zoologie. Ils forment, avec beaucoup d'autres, l'étrange galerie des «bêtes cachées», des «Animaux Non Identifiés».

Officiellement, on ne leur reconnaît pas l'existence parce qu'on n'en possède pas de spécimen, ni d'autre preuve matérielle. Les canulars, les articles à sensation les ont souvent couverts de ridicule. Pourtant, les archives secrètes de la zoologie sont pleines de légendes, d'observations, de récits — parfois rapportés par des hommes de science — qui restent troublants et inexpliqués.

Ces archives secrètes, un zoologue, ou plutôt un «cryptozoologue», Bernard Heuvelmans, a voulu les ouvrir et les passer au crible de la critique. En plusieurs années de recherches, d'enquêtes, de correspondance, Bernard Heuvelmans a réuni des dossiers sur une cinquantaine de «bêtes cachées». Il en a acquis la conviction que derrière nombre de ces témoignages, si fantastiques soient-ils, peuvent se cacher des êtres réels, encore qu'étonnants, auxquels la science devrait s'intéresser.

Le monde animal nous réserve-t-il encore quelques surprises de taille ? Voici donc une opinion à verser dans un passionnant débat, celle de Bernard Heuvelmans.

Avant de passer en revue avec lui l'étrange galerie des «A.N.I.», on verra que l'aventure, qu'on cherche aujourd'hui dans les étoiles, peut encore se trouver sur notre bonne vieille Terre... **Pif.**

Une interview de Bernard Heuvelmans.

La zoologie n'a-t-elle pas déjà répertorié tous les animaux vivants ?

— Non, bien sûr et je doute qu'elle y parvienne un jour ! Chaque année, on découvre quantité de petits animaux, insectes, invertébrés, etc... Petits, cela ne signifie d'ailleurs pas sans importance : en 1952, par exemple, la pêche d'un minuscule mollusque (Néopilina) a contraint les spécialistes à revoir toute la classification des mollusques. C'était un rescapé de l'ère primaire !

Mais on découvre aussi des animaux de taille plus spectaculaire. Certaines trouvailles des dernières années ont été assez remarquables : un singe (le semnopithèque doré) découvert dans l'Himalaya en 1955 seulement, un chat sauvage (le chat d'Iriomote) découvert en 1967 sur une île du Japon, un pécari (une sorte de sanglier d'Amérique) découvert au Paraguay... en 1975. Dans les océans, on fait encore des «pêches miraculeuses», comme en 1976 ce grand requin d'une espèce inconnue qu'on a baptisé «Mégamouth» («Grande Gueule»...).

Bernard HEUVELMANS : Docteur en Sciences Zoologiques, il est le fondateur d'une discipline nouvelle, la cryptozoologie, ou «science des animaux cachés». Il est l'auteur de nombreux ouvrages consacrés à ce sujet («Sur la piste des bêtes ignorées», «Dans le sillage des monstres marins», «Le grand serpent de mer», «L'homme de Néanderthal est toujours vivant»). Il prépare actuellement un ouvrage en plusieurs volumes qui dresse le bilan de plus d'un quart de siècle de recherches.